

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

COVID-19'UN BİST'DEKİ GIDA PERAKENDE
ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN ORAN YÖNTEMİ İLE ANALİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu ALPTEKİ

Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı
Muhasebe ve Denetimi Programı

OCAK, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

COVID-19'UN BİST'DEKİ GIDA PERAKENDE
ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN ORAN YÖNTEMİ İLE ANALİZ TEZ ADI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu ALPTEKİ
(Y1912.070009)

Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı
Muhasebe ve Denetimi Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Günay Deniz DURSUN

OCAK, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Covid-19’un Bist’deki Gıda Perakende Şirketlerinin Finansal Tablolar Üzerindeki Etkisinin Oran Yöntemi İle Analizi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(29/12/2022)

Cansu ALPTEKİ

ÖNSÖZ

Olağanüstü pandemi dönemlerinde ilk akla gelen ihtiyaçlardan biri gıda stoğudur. Temel ihtiyaçlardan biri olan gıdanın olağanüstü hallerde yönetimi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada da Covid-19 virüsünün Türkiyede ki etkilerinin sonucunda gıda perkanende sektörünün almış olduğu tedbirler kapsamında şirketlerin finansal tabloları oran analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Çalışmam boyunca bana destek ve yardımcı olan tez danışmanın Doç. Dr. Günay Deniz Dursun hocama sonsuz teşekkür, eder saygılarımı sunarım.

Çalışmam süresince desteklerini her zaman gösteren, motivasyonumu arttıran sevgili annem Güner Alpteki ve sevgili babam Turan Alpteki ye teşekkür ederim. Hep yanımda olmalarını dilerim.

Ocak, 2023

Cansu Alpteki

COVID-19'UN BİST'DEKİ GIDA PERAKENDE ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ORAN YÖNTEMİ İLE ANALİZİ

ÖZET

Tüm dünya ile birlikte Türkiye’de de etkilerinin görüldüğü Covid-19 pandemi döneminde olağandışı bir durum ile karşılaşmış ve virüsün yayılmaması için bir çok tedbir alınmıştır.

COVID-19 salgını tüm sektörleri, satın alma alışkanlıklarını ve yaşam biçimini etkilemiş ve bu etki firmaların finansal göstergelerine yansımıştır. Söz konusu etkinin gıda sektöründeki yansımaları ortaya koymak amacı ile hazırlanan bu çalışmada Borsa İstanbul’da gıda perakende sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ele alınmıştır. Borsa İstanbul’a kote gıda perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren beş adet (BİM, BİZİM TOPTAN, CARREFOUR, MİGROS ve ŞOK) şirketin 2019-2021 yılları arasındaki finansal verileri oran analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Araştırma kapsamında, şirketlerin likidite, finansal yapı, faaliyet etkinliği ve karlılık oranları analiz edilmiş olup, işletmelerinin sürekliliklerinin değerlendirilmesi açısından araştırma önem taşımaktadır.

Araştırma sonucunda, pandemi döneminde yaşanan sokağa çıkma yasaklarının da etkisiyle müşteri / tüketici taleplerinin artması ve bunun sonucunda da gıda tedarikinin doğru yönetilmesi gerektiği ve gıda perakende şirketleri için güvenlik stoku bulundurmanın, öz kaynaklar ile beslenmenin önemi ortaya çıkmıştır. Araştırma döneminde şirketlerin satışlarının ve net karlarının artmış olduğu görülmektedir. Uygun fiyat seçeneği ile ön planda olan düşük ve orta gelir grubuna hitap eden Bim, Bizim Toptan ve Şok şirketlerinin orta ve üst gelir gruplarına hitap eden Carrefour ve Migros marketlerine göre aktiflerini daha iyi kullandıkları, öz kaynak ağırlıklı politika izledikleri, stokların yenilenme hızlarının daha iyi olduğunu gözlenmektedir. Genel olarak Şok şirketinin en iyi oranlara sahip şirket olduğu

söylenemese de incelemenin olduğu üç yılda da diğer dört şirkete göre istikrarlı bir politika izlediği finansal tablolarından gözlenmektedir.

Çalışma sonuçlarının, olağandışı yaşanabilecek durumlarda gıda perakende sektöründe yer alan şirketlere planlayıcı ve politika belirleyici bir yol izlemeleri için ipuçları sağlayacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gıda perakende sektörü, Oran Analizi, Covid-19, Pandemi

COVID-19'S FOOD RETAIL COMPANIES IN IST IMPACT ON FINANCIAL STATEMENTS ANALYSIS WITH THE RATIO METHOD

ABSTRACT

An extraordinary situation was encountered during the Covid-19 pandemic period, where the effects were seen in Turkey as well as the whole world, and many measures were taken to prevent the spread of the virus.

The COVID-19 outbreak affected all sectors, purchasing habits and lifestyles, and this effect was reflected in the financial indicators of companies. In this research, which was prepared with the aim of revealing the reflection of the said effect in the food sector, businesses operating in the food retail sector in Borsa Istanbul are discussed. The financial data of five companies (BİM, BİZİM TOPTAN, CARREFOUR, MİGROS and ŞOK) listed on Borsa Istanbul operating in the food retail trade sector between the years 2019-2021 were analyzed using the ratio analysis method.

Within the scope of the research, the liquidity, financial structure, operating efficiency and profitability ratios of the companies were analyzed, and the research is important in terms of evaluating the continuity of their businesses.

As a result of the research, the increase in customer / consumer demands with the effect of the curfews experienced during the pandemic period, and as a result, the need to manage the food supply correctly and the importance of keeping safety stocks for food retail companies and feeding with own resources has emerged. It is observed that the sales and net profits of the companies increased during the research period. Bim, Bizim Toptan and Şok companies, which appeal to the low and middle income groups, which are at the forefront with their affordable price options, use their assets better, follow an equity-based policy, and have a better replenishment rate of stocks compared to Carrefour and Migros markets, which appeal to middle and high income groups. is observed. Although it cannot be said that Şok company has the best ratios in general, it is observed from its financial statements that it has

followed a stable policy compared to the other four companies in the three years of the review.

It is thought that the results of the study will provide clues to the companies in the food retail industry to follow a planning and policy-making path in extraordinary situations.

Keywords: Food retail industry, Ratio Analysis, Covid-19, Pandemic

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
I. GİRİŞ.....	1
II. FİNANSAL ANALİZ.....	2
A. Finansal Tablolar.....	2
B. Finansal Tablolar Analiz Çeşitleri	3
C. Finansal Tablolar Analiz Yöntemleri.....	4
1. Karşılaştırmalı Analizi	5
2. Dikey Analizi	6
3. Trend Analizi	6
4. Oran Analizi.....	7
III. COVID 19 PANDEMİSİNİN GIDA SEKTÖRÜ İŞLETMELERİNİN	
FİNANSAL TABLOLARINA ETKİSİ.....	26
A. Araştırmanın Amacı	26
B. Araştırmanın Kapsamı	26
C. Araştırmanın Verileri	27
D. Araştırmanın Sonuçları	28
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
V. KAYNAKLAR.....	46
EKLER.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	57

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 Finansal Analiz Türleri	3
Çizelge 2 BIST Gıda Perakende Ticareti Şirketler	26
Çizelge 3 Çalışmada Kullanılan Oranlar ve Formülleri.....	27
Çizelge 4 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Likidite Oran Ortalamaları	28
Çizelge 5 Şirketlerin Cari Oran Sonuçları	28
Çizelge 5 (devam) Şirketlerin Cari Oran Sonuçları	29
Çizelge 6 Asit Test Oranı Sonuçları.....	29
Çizelge 7 Nakit Oran Sonuçları	30
Çizelge 8 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Faaliyet Oran Ortalamaları	31
Çizelge 9 Stok Devir Hızı Sonuçları.....	32
Çizelge 10 Aktif Devir Hızı Oranı Sonuçları.....	33
Çizelge 11 Alacak Devir Hızı Sonuçları.....	33
Çizelge 11 (devamı) Alacak Devir Hızı Sonuçları	34
Çizelge 12 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Finansal Yapı Oran Ortalamaları	34
Çizelge 13 Finansal Kaldıraç Oranı Sonuçları.....	35
Çizelge 14 Finansman Oranı Sonuçları	36
Çizelge 15 Öz Kaynak Oranı Sonuçları	37
Çizelge 16 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Karlılık Oran Ortalamaları	38
Çizelge 17 Aktif Karlılık Oranları Sonuçları	38
Çizelge 17 (devamı) Aktif Karlılık Oranları Sonuçları.....	39
Çizelge 18 Faaliyet Karlılık Oranları Sonuçları.....	39
Çizelge 18 (devamı) Faaliyet Karlılık Oranları Sonuçları	40
Çizelge 19 Brüt Satış Karlılık Oranı Sonuçları.....	40
Çizelge 19 (devamı) Brüt Satış Karlılık Oranı Sonuçları	41
Çizelge 20 Net Kar Oranı Sonuçları	41
Çizelge 20 (devamı) Net Kar Oranı Sonuçları	42

KISALTMALAR LİSTESİ

A.Ş.	:Anonim Şirket
ADH	:Aktif Devir Hızı
ADH 1	:Alacak Devir Hızı
AK	: Aktif Karlılık
AST	: Asit Test Oranı
BIMAS	: Bim Birleşik Mağazaları Anonim Şirketi
BIZIM	: Bizim Toptan Satış Mağazaları Anonim Şirketi
BİST	: Borsa İstanbul
BSKO	: Brüt Satış Karı Oranı
CO	: Cari Oran
CRFSA	: Carrefoursa Carrefour Sabancı Ticaret Merkezi Anonim Şirketi
FKO	: Finansal Kaldıraç Oranı
FKO1	: Faaliyet Karı Oranı
FO	: Faaliyet Oranı
KVYK	: Kısa Vadeli Yabancı Kaynak
MGROS	: Migros Ticaret Anonim Şirketi
NKO	: Net Kar Oranı
NO	: Nakit Oran
ÖKO	: Öz kaynak Oranı
SDH	: Stok Devir Hızı
SOKM	: Şok Marketler Ticaret Anonim Şirketi
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TYK	: Toplam Yabancı Kaynak

I.GİRİŞ

Günümüz dünyasında rekabetin en yoğun yaşandığı sektörlerden biri de gıda perakende ticaret sektörüdür.

Covid-19 virüsünün hızla yayılması ve buna karşılık alınan önlemler sonucunda günlük olağan akışı ve alışkanlıkları etkilemiştir. Tüketicilerinin büyük çoğunluğunun marketlerden alışveriş yapan gıda perakende ticaret sektöründe 2020 yılında mağazaların kapanması, sokağa çıkma yasaklarının getirilmesi risk faktörü olarak görülmektedir.

Perakende sektöründe yer alan diğer sektörlerle göre gıda perakende ticari faaliyetinde bulunan şirketlerin Covid-19 pandemisinden daha az etkilendiği görülmektedir. Virüsün yayılmasını engellemek için alınan tedbirlere rağmen gıda perakende ticaretinde bulunan şirketlere faaliyetlerine devam etmiştir. Diğer perakende ticaretinde bulunan sektörler %34 düşüş yaşarken, gıda perakende ticaret sektörü % 33 büyüdüğü görülmektedir.

Covid-19 pandemi tedbirleri kapsamında alınan önlemler bireylerin tüketim alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Bu değişiklikler diğer sektörlerde olduğu gibi de gıda perakende ticaret sektöründe de yeni stratejiler geliştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, BIST Gıda perakende ticaret sektöründe yer alan Bim, Bizim Toptan, Carrefour, Migros ve Şok marketlerinin finansal analiz türlerinden oran analizi yöntemi ile inceleyerek likidite, finansal yapı, faaliyet etkinliği ve karlılık konularında geliştirecekleri politikalara öneriler sunmaktır.

II.FİNANSAL ANALİZ

A. Finansal Tablolar

İşletmelerin belirli bir dönemdeki varlıklarını ve kaynaklarını, belirli bir dönem aralığındaki faaliyet sonuçlarını ve nakit hareketlerini yansıttığı tablolar finansal tablolar olarak nitelendirilir (Tekin, 2017: 4).

Ekonominin büyümesi ile rekabet ortamının da büyümesi ve bununla birlikte üretiminin de artması ile işletmelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri için güvenilir finansal bilgilere ve buna bağlı olarak da doğru karar almalarına bağlıdır (Yentur, 2022: 3).

1 sıra nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre finansal tablolar iki kategoriye ayrılır (Resmi Gazete: 21447).

- Temel Finansal Tablolar: Bilanço ve Gelir Tablosu
- Ek Finansal Tablolar: Satışların maliyeti tablosu, Fon akım Tablosu, Nakit akım tablosu, Kar dağıtım tablosu, Öz kaynak değişim tablosu

Bilanço, gelir tablosu, fon akım tablosu ve öz kaynak değişim tablosu gibi finansal tablolar işletmelerin finansal durumları hakkında bilgi verir. Finansal analiz ise şirketlerin finansal tabloları incelenerek çeşitli kalemler arasında karşılaştırmalar, yüzdeler ve oranlar yolu ile ilişkiler kurarak bu ilişkilerin yorumlanması ve ölçülmesi olarak tanımlanır (Özyürek ve Erdoğan, 2011: 231).

Türkiye muhasebe standardı 1 Finansal tabloların sunuluşu standardına göre finansal tablo analizinin temel amacı, işletmelerin nakit akışı, finansal performansı ve finansal durumu hakkında finansal tabloların kullanıcılarına ekonomik kararlar alırken bilgi sağlamaktır (TMS 1).

Finansal tabloların analizi yapılırken işletmelerin finansal tablolarda yer alan kalemlerin içinde bulunduğu grup ve toplamı içindeki payı göstermesi için dikey analiz yöntemi ile analiz yapılır (Kılınç, 2018: 18). Herhangi bir hesap tutarının zaman içinde gösterdiği eğilimin ne yönde olduğunu belirlemek için trend analizi yöntemi ile analiz yapılır (Pekdoğan, 2018: 31). İşletmenin birbirini izleyen iki veya

daha fazla döneme ait finansal tablolarının karşılaştırması sonucunda zaman içinde göstermiş olduğu değişimi incelemek için karşılaştırmalı analiz ile analizi yapılır (İtik, 2021: 1645). İşletmelerin karlılığı, varlıklarını verimli kullanmasını borçlarını ödeyebilme durumunu ve finansal yapısındaki risk oranı hakkında incelemek için de oran analizi yöntemi kullanılmaktadır (Demir, 2020: 414).

Finansal tablo oran analizinde kullanılan oranlar dört ana gruba ayrılır.

1. Likidite oranları, kısa vadeli borçları ödeme gücünü gösterir.
2. Finansal yapı oranları, varlıkların nasıl finanse edildiğini gösterir.
3. Faaliyet oranları, varlıkların devir süresini gösterir.
4. Karlılık oranları, işletmelerin çeşitli açılardan karlılığını gösterir.

B. Finansal Tablolar Analiz Çeşitleri

Finansal tablolar analiz çeşidi olarak üç ana başlıkta incelenmektedir (Karasioğlu ve Eren, 2012: 150).

- Analizin Kapsamına Göre Çeşitleri
- Analizi Yapacak Uzmanlara Göre Çeşitleri
- Analizin Yapılma Amaçlarına Göre Çeşitleri

Finansal tablolar kapsamına göre statik ve dinamik analiz olarak sınıflandırılmaktadır. Kullanılan dönemlere göre farklılık göstermektedir. İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerinin kendi aralarındaki anlamlı ilişkini belirlemek için yapılan analiz çeşidi statik analizdir. İşletmenin birbirini izleyen iki veya daha fazla finansal tablo verileri kullanılarak karşılaştırmaların yapıldığı analiz çeşidi dinamik analizdir (Karabayır, 2016: 8).

Çizelge 1 Finansal Analiz Türleri

Analizi Yapacak Uzmanlara Göre Çeşitleri	İç Analiz
	Dış Analiz
Analizin Kapsamına Göre Çeşitleri	Statik Analiz
	Dinamik Analiz
Analizin Yapılma Amaçlarına Göre Çeşitleri	Yönetim Analizleri
	Kredi Analizleri
	Yatırım Analizler

Kaynak: Yaslıdağ, 2012: 159

Analizi yapılacak uzmana göre iç analiz ve dış analiz olarak sınıflandırılır. İşletmenin kadrolu personelleri tarafından yöneticiler için hazırlanan iç analizdir. Genellikle amacına göre de yönetim analizidir. İşletmenin kamuoyuna açıklamış olduğu finansal raporlardan yararlanılarak, işletme dışından üçüncü kişi ve kurumlar tarafından yapılan dış analizdir (Arabacı ve Çavdar, 2018: 177).

Analizin yapılma amaçlarına göre kredi analizi, yönetim analizi ve yatırım analizi olmak üzere sınıflandırılır. İşletme yönetiminin alacağı kararlara dayanarak oluşturulmak üzere, yönetimin isteği üzerine işletme yönetimi için yapılan analize yönetim analizi denir (Erturan, 2019: 51). Bu analiz türünde işletmenin verimlilik, karlılık, likidite ve finansal durumu gibi konularda saptamalar yapılarak işletmenin önceki dönemlerine, diğer işletmelere ve bütçe hedeflerine göre karşılaştırmalar yapılır. Yapılan analiz sonucunda işletmenin planlanması ve kontrolünün daha etkili biçimde yapılması sağlanır.

Yatırım analizi, işletmeye kredi verenler tarafından yapılan analizdir. Yatırımcılar, yapmış oldukları yatırımın beklenen getirileri ile birlikte elde edilen gelirlerin kendilerine zamanında ödenip ödenmeyeceği ile ilgilendikleri için bu analiz türünde işletmenin kazanma gücünün yeterliliğinin yanı sıra, yatırımın emniyeti ve karlılık durumu da analizin önemli birer parçasıdır (Al, 2018: 40).

Kredi analizi, işletmenin kredi talebinde bulunduğu banka ve benzeri finans kuruluşları tarafından yapılan analizdir. Analizde likidite durumu saptanarak kısa vadeli borçlarını zamanında ödeyebilme gücü araştırılır (Altun, 2016: 54-55). İşletmeye kredi sağlayan finansman kuruluşları ve işletmeye kredili mal satan diğer işletmeler, işletmeye verecekleri borcun risk durumuna göre tutarlarını saptayabilmek için kredi analizi yapılmaktadır.

C. Finansal Tablolar Analiz Yöntemleri

Finansal tabloların analizi yapılırken ilk önce tabloların analize hazır hale getirilmesi gerekir. Tablolar analize hazır hale getirildikten sonra finansal tablolara uygulanan yöntem ile tabloların analizi yapılır.

Finansal tabloların analiz sürecinde işletmenin bulunduğu sektör hakkında bilgi sahibi olunmalı, işletmenin uyguladığı muhasebe politikaları incelenmeli, finansal

tablolarda mevcut olmayan diğer bilgiler araştırılmalı ve denetim raporunun incelenmesi gereklidir. Finansal tabloların analizinin yorumlanması yapılırken işletmelerin bulunduğu sektör kadar önemli olan diğer hususta işletmenin bulunduğu ülkenin ekonomik yapısına göre değişiklik göstermektedir. Analiz sonuçlarında gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelere göre farklı yorumlar yapılmaktadır (Altuğ, 2010: 22-23).

İşletmelerin finansal tablolarının incelemesi yapılırken analiz yapıldığı yılın tablosunun enflasyon dönemine denk gelmiş olması durumunda analiz sonucunun yorumu da değişmektedir. Finansal tablolardaki kalemlerin enflasyon nedeni olduğundan fazla gözükecektir. Bu nedenle karşılaştırma yapılması daha güç hale gelecektir. Çünkü mevcuttaki kar enflasyondan dolayı olduğundan fazla gözükecektir. Bu nedenle incelemenin yapılacağı dönemin finansal tablolarının enflasyondan arındırılması gereklidir (Kantar ve Öndeş, 2022: 43).

1. Karşılaştırmalı Analizi

Finansal tabloların en az iki veya daha fazla dönemdeki verilerinin birbirleri ile karşılaştırması ile yapılan analiz türüdür. Birden fazla dönemi içerdiği için dinamik bir analizdir (İtik,2021: 1645).

İşletmelerin kendi içinde analiz edilmesini sağlar. Analizden elde edilen sonuçlara göre karşılaştırma yapılan dönemlerin verileri tutar ve yüzde olarak yorumlanmaktadır. Bu analiz yöntemi ile işletmenin geçmiş ve gelecekteki zaman içinde olan durumu hakkında bilgi verir (Boz, 2017: 60).

Karşılaştırmalı analizinin daha faydalı sonuçlar verebilmesi için aşağıdaki şekilde finansal tablolar düzenlendikten sonra değişim yorumlanmalıdır (Özolgun, 2017: 58).

1. Karşılaştırmalı analiz yönteminin uygulanacağı finansal tabloların aynı uzunlukta olması,
2. Karşılaştırmaların yapılacağı finansal tablolarının aynı muhasebe ilke ve kavramlarına göre hazırlanmış olması,
3. Karşılaştırmaların yapılacağı finansal tablolardaki verilerin enflasyondan arındırılmış olması gereklidir.
4. Karşılaştırma finansal tabloları yorumlarken neden sonuç ilişkisi göre yorumlanması yapılmalıdır

Karşılaştırmalı analiz yöntemi ile iki dönem arasındaki değişimin yüzdesel bazda hesaplama yöntemi aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Önceki döneme göre yüzdesel değişim} = \frac{\text{Cari Dönem Tutarı} - \text{Önceki Dönem Tutarı}}{\text{Önceki Dönem Tutarı}} \times 100$$

(Denklem 1)

Karşılaştırmalı analiz yöntemi ile iki dönem arasındaki değişimin yüzdesel bazda hesaplama yöntemi aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

Önceki döneme göre tutar değişimi = Cari Dönem Tutarı – Önceki Dönem Tutarı

2. Dikey Analizi

İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerindeki her kalemin, aynı tabloda yer alan grup toplamına oranlanması ile hesaplanarak bulunan yüzdelere göre yorumların yapıldığı analiz tekniğidir (Kılınç, 2018: 18).

Tek bir dönem içinde yapılan analiz olduğu için statik analizdir. Hem işletme içi hem de işletmeler arası karşılaştırmalar yapılmasını sağlar. Gelir tablosunun analizinde net satış hasılat tutarı 100 olarak kabul edilir ve satışların maliyeti tablosunun analizinde de satışların maliyeti 100 olarak kabul edilir (Filiz, 2019: 24).

Dikey analiz yöntemi ile analizin hesaplama yöntemi aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Bir bilanço kaleminin grup içindeki yüzdesi} = \frac{\text{Bilanço Kaleminin Sayısal Değeri}}{\text{Grupun Sayısal Değeri}} \times 100$$

(Denklem 2)

$$\text{Gelir tablosu kaleminin grup içindeki yüzdesi} = \frac{\text{Gelir Tablosu Kaleminin Sayısal Değeri}}{\text{Toplam Satışlar Sayısal Değeri}} \times 100$$

(Denklem 3)

3. Trend Analizi

İşletmenin aralarında ilişki bulunan finansal tablo kalemlerinin uzun sürede göstermiş olduğu eğilimlerin incelenmesi amacıyla uygulanan analiz tekniğidir. Bu

analiz tekniğinde birinci yıl baz yıl olarak kabul edilir. Baz yılı izleyen dönemlere ilişkin aynı tür değerlerin baz yıla göre yüzde olarak değişimi hesaplanmaktadır. Uzun süreyi kapsadığından dinamik bir analiz türüdür (Pekdoğan, 2018: 31).

Trend analiz yöntemi ile analizin hesaplama yöntemi aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Eğilim Yüzdesi} = \frac{\text{İlgili Yılda Hesap Tutarı}}{\text{İlgili Hesabın Baz Yılda Hesap Tutarı}} \times 100$$

(Denklem 4)

Trend analiz hesaplanırken birbiri ile ilişkili kalemler hesaplanmaktadır. Bu nedenler birbiri ile doğrudan doğruya ilişkili kalemler seçilerek analiz yapılmalıdır. Trend analizi yapılırken en çok birbiri ile ilişkilendirilen hesap kalemleri aşağıdaki gibidir (Aydoğdu, 2010: 53-54).

- Satışların eğilimi ile stokların eğiliminin karşılaştırılması
- Net satışların eğilimi ile ticari alacakların eğiliminin karşılaştırılması
- Satışların eğilimi ile dönen varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Kısa vadeli yabancı kaynaklar ile dönen varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Ticari borçların eğilimi ile stokların eğiliminin karşılaştırılması
- Satışların eğilimi ile maddi duran varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Öz kaynakların eğilimi ile maddi duran varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Öz kaynakların eğilimi ile maddi duran varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Öz kaynakların eğilimi ile maddi duran varlıkların eğiliminin karşılaştırılması
- Satışların maliyetinin eğilimi ile net satışların eğiliminin karşılaştırılması
- Net satışların eğilimi ile brüt satışların eğiliminin karşılaştırılması
- Faaliyet giderlerinin eğilimi ile Brüt satış karının eğiliminin karşılaştırılması

4. Oran Analizi

Oran kelime olarak derece veya nicelik yönünden birbiri arasındaki ya da parça ile bütün arasındaki ilişkiyi ifade eder. Bilanço ve gelir tablosundaki kalemlerin tek başına yorumlanmasından ileriye ilgili kalemler arasındaki ilişki yorumlanarak daha anlamlı sonuçlar vermektedir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 598).

Oran analizi tek bir dönemi kapsadığından dolayı statik bir analiz türüdür. Finansal analiz yöntemleri arasında en sık başvurulan analiz yöntemidir. İşletmelerin

likiditesi, finansman yönetimi ve borç ödeme gücü hakkında bilgi verir (Çabuk ve Lazol, 2005: 204).

Oran analizi ile şirketlerin stratejileri, finansal yapıları ve yatırımları hakkındaki bilgi verir. Şirketlerin sektörler arasındaki farklılıkları, sermaye yapıları ve değişimler hakkında da bilgi sahibi oluruz (Akdoğan ve Tenker, 2007: 598).

Hesaplanan oranların yorumlamasının yapılabilmesi için karşılaştırmanın yapılması gereklidir. Hesaplanan oranların yorumlamasının yapılması için (Bakır, 1985: 15);

- İşletmenin diğer yıllardaki oranları ile karşılaştırma
- İşletmenin belirlediği oranlar ile karşılaştırma
- İşletmenin bulunduğu sektör oranları ile karşılaştırma
- Genel kabul görmüş oranlar ile karşılaştırma olarak sıralanabilir.

Şirketlerin güncel bugün ki durumu daha önemli olsa da tek bir yıl değerlendirmesi doğru olmamaktadır. Şirketlerin de yıllar içindeki değişimlerinin karşılaştırmasının yapılarak bulunduğu sektördeki diğer şirketler ile değerlendirmesi daha anlamlı sonuçlara ulaştırmaktadır (Okka, 2013: 116) .

Oran analizinin kullanıcıları iç finansal analiz ve dış finansal analiz olarak ikiye ayırabiliriz. İç finansal analizi şirketin kendi çalışanları tarafından yapılan analizdir. Dış analiz ise şirket dışındaki kişi veya kurumlar tarafından yapılan analizdir (Berk, 2010: 465).

- Şirket Ortakları
- Şirketi Satın Almak İsteyenler
- Şirketin Borçlu olduğu kurum ya da kişiler
- Şirketin Rakipleri
- Sendikalar
- Şirket Çalışanları
- Komu otoriterleri olarak sıralanabilir.

Analiz yapılırken bütün oranların kullanılmasından ise şirketin faaliyeti ve finansal durumu ile ilgili oranların seçilip analiz yapılması, mevsimlik hareketlerin oranlar üzerindeki etkisine bakılması daha net sonuçlar verecektir (Yılmaz, 2009: 56).

Analiz yapılırken farklı oranlar kullanılabilir. Oran analizi yapılırken kullanılan oranlar aşağıdaki sıralanabilir (Al, 2018: 43).

- Likidite Oranları
- Finansal Yapı Oranları
- Faaliyet Oranları
- Karlılık Oranları

a. Likidite oranları

Likidite oranları, işletmenin likidite durumunu bir başka ifade ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren orandır (Gürsoy, 2014: 101).

Likidite oranları, şirketlerin kolaylılara paraya çevrilebilecek likiditesi yüksek varlıkları hakkında bilgi verir. Şirketlerin karşılaşılabileceği ekonomik problemlerde daha hızlı nakit döngüsü için likidite oranları öneme sahiptir. Şirketlerin likit varlıkları hakkında bilgiyi bilançonun aktif kısmında yer alan dönen ve duran varlıklardan bilgi sahibi oluruz. Dönen varlıklar daha hızlı şekilde nakde dönüşebildiği için duran varlıklara göre likiditesi daha yüksektir (Karabayır, 2016: 52).

Enflasyonun yüksek olduğu veya şirketlerin iflas etme konularının olduğu dönemlerde likiditesi yüksek varlıklar daha önem arz etmektedir. Bu durumlar şirketin likiditesi yeterli değilse, finansal açıdan problemler oluşmaktadır (Kantar ve Öndeş, 2021: 45).

Likidite oranlarının analizinde aşağıdaki konular hakkında bilgi sahibi oluruz (Kılınç, 2018: 20-21).

- Dönen varlıkların yıllar içindeki ve iş hacmine göre değişimi hakkında,
- Kısa vadeli borçlarını ödeme gücü hakkında,
- Şirketin, kısa vadeli borçlarını ödeyebilmesinde stokların etkisini,
- Şirketin, alacakların tahsili hakkında bilgi vererek bu durumun satışlar açısından etkisi,

Likidite oranlarının analizi yapılırken aynı zamanda şirketin dönen varlıklarının diğer yıllara göre eğilimine, stoklarına, tahsilatların senetli olma nedenine ve tahsilatların ne kadar sürede tahsilatının yapılacağına da bakmak gereklidir.

En çok kullanılan likidite oranları cari oran, asit test oranı ve nakit orandır.

i.Cari oran

Cari oran, işletmelerin genel likidite durumunu gösteren orandır. Bir yıl içinde elde edilecek nakitlerin bir yıl içinde ödenecek borçların kaç katı olduğunu gösterir (Akdoğan ve Tenker,2007: 645). Yani kısa vadeli borçları ödeme gücünü gösteren oran olduğu için genellikle borç verenler tarafında kullanılan orandır (Perek ve Sümer, 2013: 48).

Cari oranın genel olarak 1,5 – 2 aralığında olması yeterli kabul edilir. Bu oran gelişmiş ülkelere de 2, gelişmekte olan ülkeler de 1,5 oranına yakın olması beklenir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 647).

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

(Denklem 5)

Esas amacı kısa vadeli borçlarının ödeme gücünü göstermek olan cari oran önemli bilgiler açıklasa da tek başına yorum yapmak yeterli bilgi vermemektedir. Bu nedenle cari oran tek başına dikkate alınmaz. Asit test oranı da yorum yapılırken tamamlayıcı oran olarak dikkate alınır (Bahadır, 2017: 77).

Cari oranının yüksek olması halinde işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün fazla ve net çalışma sermayesinin yeterli olduğu düşünülür. Cari oranın yüksek olması avantajlı bir durum gibi görünse de çok yüksek olması durumunda düşük kar marjı ile çalışıldığı ve atıl fonlara sahip olduğu düşünüldüğü için işletme yönetimi tarafından cari oranın çok yüksek çıkması istenmez (Temizer, 2015: 19).

ii.Asit test oranı

Asit test oranı diğer adı ile likidite oran, işletmenin stokları dışındaki dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabileceğini gösterir.

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynak}}$$

(Denklem 6)

Asit test oranının 1 olması durumunda işletmenin kısa vadeli borçlarını öderken stoklara bağlılığının az olduğu gösterir ve asit test oranının 1'den küçük olduğu durumlarda ise işletmenin kısa vadeli borçlarını öderken stoklara bağımlı

olduğunun yorumu yapılır. Asit test oranına bakılarak sadece yorum yapılmaktansa stok devir hızı, alacakları tahsil etme süresi ve stoklara bağımlılık oranına bakılarak daha doğru değerlendirmede bulunulması gerekir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 650).

Asit test oranı yorumlaması yapılırken işletmenin bulunduğu sektördeki üretim sürecinde dikkate alınmalıdır. Bazı sektörlerde üretim süreci kısa olduğu için ellerinde daha az stok bulundurarak alıcı ile daha kısa vade de belirtmektedirler. Bazı sektörlerde üretim süreci uzun olduğu için işletmede stokları daha fazla bulundurarak alıcılara vadeyi daha uzun süre belirtirler (Temizer, 2015: 21).

iii. Nakit oran

İşletmenin bir yıl içerisinde alacaklarını tahsil edememesi ve stoklarını satamaması halinde, alacakları ve stokları haricindeki dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösterir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 649). Nakit oranın genel olarak 0,20 olması yeterli kabul edilir (Argun vd., 2008: 69).

$$\text{Nakit Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - (\text{Stoklar} + \text{Alacaklar})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

(Denklem 7)

Diğer iki likidite oranı olan cari ve asit test oranına göre nakit oran daha hassas sonuçlar verir.

Nakit oranın düşük olması durumunda alacakların zamanında tahsil edilememesi ve satışların yavaşlaması yorumları yapılabilir. Bu durumda işletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklarını karşılayamaması durumuna yol açar (Berk, 2010: 470).

Nakit oranın yüksek olması durumunda işletmenin atıl fonlarının olabileceği anlamına gelir. Nakit oranın doğru bir şekilde yorumlanması için şirketin alacak ve stokların niteliğinde bakılması gereklidir (Aydoğdu, 2010: 61).

b. Finansal yapı oranları

Finansal yapı oranları, finansal yapısı ve uzun vadeli borç ödeme gücü hakkında bilgi verir. İşletmelerin yabancı kaynak oranının toplam kaynak içindeki yeri borç verenler açısından önemlidir. Sebebi ise şirketlerdeki borç oranı yükseldiğinde borç verenler içinde risk artacaktır. Yabancı kaynaklarının maliyeti de

faiz olduğu için Őirketin karlılığı da dűŐer. Bu nedenler finansal yapının karlılığa etkisi tespit etmek önemlidir (Aydın vd., 2004: 25).

Finansal yapı oranları aşağıda belirtilen Şirket faaliyetleri sonucunda uzun vadeli yükümlülükleri ödeyip ödeyemeyeceği konusunda bilgi verir (Argun vd., 2008: 62).

- Şirketin faaliyetleri sonucunda zarar etmesi halinde,
- Şirketin varlıklarının azalması halinde,
- Şirket varlıklarının azalması halinde planlanan kaynağı bulamaması halinde,
- İŞletmede yer alan öz sermayenin yeterliliği hakkında bilgi verir.

Finansal yapı oranları, Şirketin borçlarının önemini ölçmek ve bu borçların ne kadarının finansal kaynaklarını karŐıladıđını ölçmek için kullanılır (Aydoğdu, 2010: 62).

Çalışmada aşağıda yer alan finansal yapı oranları açıklanacak ve analize dahil edilecektir.

- Finansal Kaldıraç Oranı
- Finansman Oranı
-  z kaynak Oranı

iv.Finansal kaldıraç oranı

İŞletmenin toplam borçlarının toplam kaynaklar içindeki oranını gösterir ( aldağ, 2007: 72). Başka bir ifade ile varlıkların finansmanın da borçlardan yararlanma derecesini gösterir.

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Pasif}}$$

(Denklem 8)

Finansal kaldıraç oranının yüksek olması durumunda Őirketin borçlarını ödeme riski yükselmiŐ olur. İŐletmenin anapara ve borçlarını ödemede zorluk çekeceği dűŐ n l r. Genel kabul görmüŐ oranı 0,50'dir. Oranın 0,50'nin üzerinde olması geliŐmiŐ ülkelerde tehlikeli olarak kabul edilirken Türkiye gibi geliŐmekte olan ülkelerde finansal tablolardaki varlıkların payının çoğunun dönen varlıklar olması ve öz sermayede bulmadaki sıkıntılardan dolayı oranın 0,50'nin üzerinde olması normal karŐılanır (Akdođan ve Tenker, 2007: 618).

Kredi verenler tarafından ödemede sorun ile karşılaşmamak için finansal kaldıraç oranının düşük çıkması isterler. Çünkü finansal kaldıraç oranı ne kadar yüksek ise işletmenin borçlanması da o kadar fazladır. Kredi verenlerde oranın yükselmesi halinde yüksek faizler ile daha ağır şartlar altında borçlanma ileri sürerler. Borçlanma sınırı fazlaştıkça da ileriki dönemler kredileri bile durdurabilirler (Karahüseyin, 2020: 51).

v.Finansman oranı

İşletmenin kaynak yapısı içindeki iki ana grup olan yabancı kaynaklar ile öz kaynaklar arasında uygun bir dengenin olup olmadığını gösterir. İşletmenin temel finansman politikasını gösteren orandır (Özgel, 2007: 67).

Finansman oranının 1'den büyük olması beklenir. Oranın 1'den küçük olduğu durumlarda işletmeye kredi verenlerin işletme ortak ve sahiplerinden daha fazla işletmeye yatırımda bulduklarını gösterir. Bu durumda da işletmeden alacağı bulunanların güvencesi düşüktür (Çabuk ve Lazol, 2005: 196).

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Yabancı Kaynaklar}}$$

(Denklem 9)

vi.Öz kaynak oranı

Öz kaynak oranı, işletmenin toplam kaynakları içindeki öz kaynaklarının ağırlığını gösterir (Aktan ve Bodur, 2006: 61).

$$\text{Öz Kaynak Oranı} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Pasif}}$$

(Denklem 10)

Öz kaynak oranının yüksek olması durumunda, işletmelerin uzun vadeli yabancı kaynakları ile faizleri ödemede daha az zorluk çekeceği ifade edilir. Öz kaynak oranının düşük çıkması durumunda ise borçlarını ödeyebilmede güçlük yaşayacağı ifade edilir (Aktan ve Bodur, 2006: 61).

Varlıkların yüzde kaçının işletme ortaklarının finanse edildiğini gösteren öz kaynak oranı yükseldikçe işletmenin finansman riski azalacaktır.

vii.Kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklara oranı

İşletmelerin, varlıklarını finanse etmede kullandığı kısa vadeli yabancı kaynakların toplam yabancı kaynaklar içindeki oranını bulmak için kullanılıyor. Ülkemizde genel kabul görmüş oranı 0,50 ile 1 arasındadır. Genel kabul görmüş oranın üzerine çıkılması durumunda işletme borçlarını ödemede zorlanacaktır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 654-655).

$$\text{Oran} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynak}}$$

(Denklem 11)

viii.Kısa vadeli yabancı kaynağın öz kaynağa oranı

Bu oran ile öz kaynakların ne kadarlık kısmının kısa vadeli yabancı kaynak kullandığını gösterir (Ceylan ve Korkmaz, 2008: 58).

$$\text{Oran} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Öz kaynak}}$$

(Denklem 12)

Oranın 1 olması halinde işletmenin öz kaynak borç dengesi olduğunun düşünülür. Oranın 1'in altına düşmesi halinde ise işletmenin faaliyetlerinde kullanmış olduğu iktisadi kıymetlerin büyük çoğunluğunun finansesinde öz kaynak kullanıldığı düşünülür. Oran 1'in üstüne çıkması halinde ise üçüncü kişilere fon sağlanırken ortaklardan daha fazla fon sağlanıldığı düşünülür (Çabuk ve Lazol, 2005: 196).

ix.Kısa vadeli yabancı kaynak oranı

Bu oran ile toplam aktif içerisindeki kısa vadeli borçların payı tespit edilir. Şirkette kısa vadeli yabancı kaynakların nasıl kullanılması gerektiğini açıklar (Temizer, 2015: 34).

Kısa vadeli yabancı kaynak çok sık kullanıldığında borç ödeme sıkıntısına düşülebileceği için riskli bulunmaktadır ve çok fazla kullanılmaması tercih edilmektedir. Oranın 1/3 olması ideal kabul edilir. Enflasyon oranının yüksek olduğu ülkelerde kredi verenler tarafından kısa vadeli kredilerin verilmesinin daha sıcak bakılması ve sermaye piyasasının etkin olmaması durumlarından dolayı 1/3 oranı da artmaktadır. Oranın yükselmesi halinde işletmenin likidite sıkıntısı olduğu

düşünülmektedir. Oranın yüksek çıkması halinde ise işletmenin uzun vadeli borçlara yöneldiği düşünülür (Akgüç, 2011: 41).

$$\text{KVYK Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Pasif}}$$

(Denklem 13)

x.Uzun vadeli yabancı kaynak oranı

Bu oran ile toplam aktif içerisindeki uzun vadeli borçların payı tespit edilir. Oranın 1/4 olması ideal kabul edilir (Aktan ve Bodur, 2006: 61).

$$\text{UVYK Oranı} = \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Pasif}}$$

(Denklem 14)

Oranın yükselmesi durumunda şirketin uzun vadeli borçların arttığını göstermektedir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 621).

xi.Oto finansman oranı

Oto finansman oranında, işletme sermayesini arttırmak için elde etmiş olduğu karı ne kadar kullandığını gösteren orandır. Oto finansman oranı sonucu ne kadar büyük çıkarsa o kadar avantajı görünür. Çünkü iç kaynak yaratılma gücünün fazla olduğu anlamına gelir (Yaslıdağ, 2012: 79).

$$\text{Oto finansman Oranı} = \frac{\text{Kar Yedekleri-Birikmiş Zararlar}}{\text{Ödenmiş Sermaye}}$$

(Denklem 15)

xii.Duran varlıkların öz kaynaklara oranı

Bu oran ile duran varlıkların ne kadarlık kısmının öz kaynaklar ile karşılandığını görmüş oluruz (Akdoğan ve Tenker, 2007: 614).

$$\text{Duran varlıkların öz kaynaklara Oranı} = \frac{\text{Duran Varlık}}{\text{Öz kaynak}}$$

(Denklem 16)

Oranın yüksek olması durumunda işletmenin öz kaynaklarının duran varlık kullanıma yettiği görürüz. Oranın düşük çıkması durumunda ise öz kaynakların

duran varlık kullanımı karşılamadığı ve bu durumda işletmenin yabancı kaynak kullanımına yöneldiği düşünülür (Onat, 2007: 51).

xiii.Duran varlıkların devamlı sermayeye oranı

Bu oran ile işletmenin duran varlıkları finanse ederken uzun vadeli yabancı kaynak kullanımından ne ölçüde faydalandığını görürüz. Bu oranın genellikle 1 ve 1'in altında olması istenir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 657).

$$\text{Duran varlıkların Devamlı sermayeye Oranı} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Devamlı Sermaye}}$$

(Denklem 17)

$$\text{Devamlı Sermaye} = \text{Öz kaynaklar} + \text{Uzun vadeli yabancı kaynaklar}$$

(Denklem 18)

Finansman giderlerinde genellikle her varlığın kendi ömrü ile aynı olan finansman aracı ile finanse edilir. Bu nedenle duran varlıkların finansmanı kısa vadeli yabancı kaynaklar yerine uzun vadeli yabancı kaynaklar ile yapılır. Kısa vadeli yabancı kaynaklar ile finansmanı yapıldığı durumlarda ise likidite baskısına neden olabilir (Zinet, 2014: 65).

c. Faaliyet etkinliği oranlar

İşletmenin faaliyetlerini ne derecede verimli yürütmüş olduğunu gösteren faaliyet etkinliği oranları temel olarak net satışlara göre belirlenen devir hızı oranları aracılığı ile ölçülmektedir (Karasioğlu ve Eren, 2012: 170).

Çalışmada kullanılan faaliyet etkinliği oranları;

- Stok Devir Hızı
- Aktif Devir Hızı
- Alacak Devir Hızı
- Net İşletme Sermayesi Devir Hızı

Faaliyet etkinliği oranları varlıkların ve kaynakların işletmenin faaliyet hacmine göre yeterliliği hakkında bilgi verir. Satışlara kıyasla varlıklara ne kadar yatırım yapılıp yapılmadığı konusunda faaliyet oranları ile görmekteyiz.

xiv.Stok devir hızı

Stok devir hızı, stok yönetiminin ne kadar etkin bir şekilde kullanıldığını gösteren orandır. Stokların kaç kez yenilendiğini gösteren stok devir hızı oranının yüksek olması istenilen bir durumdur (Akdoğan ve Tenker, 2007: 659).

Stok devir hızının yüksek olması durumunda aşağıdaki şekilde yorum yapılabilir (Özdemir, 1997: 46).

- Uzun süre stok beklemesinin olmadığı,
- Stok sürümünün iyi olduğunun,
- Değişiklik istenecek fiyat ve taleplerden çok etkilenmediğini,
- Varlık kullanımının etkin olduğunu söyleyebiliriz.

Stoklar işletmeler için önemli hesap kalemlerinden biridir. Yüksek stok devir hızı oranına sahip bir işletme düşük cari oran ile çalışabilir ve devir hızının yüksek olması rekabet açısından da daha şanslı konuma getirecektir (Yılmaz, 2009: 76).

Stok devir hızı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stoklar}}$$

(Denklem 19)

Stok devir hızının düşük olması durumunda ise işletmelerin faaliyet etkinliği azaldığının ve stokta bekleme sürelerinin arttığı yorumları yapılır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 660). Bu durumda üretim ve pazarlama bölümlerindeki koordinasyonun iyi yapılmamasından dolayı stoklara fazla yatırımların yapıldığı ve aşırı emniyet stokunun bulundurulmasından da söz edilebilir.

xv.Stokların devir süresi oranı

Stokların kaç günde yenilendiğini gösteren orandır. Stok devir hızı yüksek olan işletmelerde başarılı stok politikaları olduğu anlaşılır. Stok devir hızı yorumlanırken bulunduğu sektörün ortalaması alınarak yorum yapılır (Akgüç, 2011: 53).

$$\text{Stok Devir Süresi Oranı} = \frac{\text{Ortalama Stoklar} * 365}{\text{Satışların Maliyeti}}$$

(Denklem 20)

xvi. Aktif devir hızı

Aktif devir hızı, işletmenin yapmış olduğu yatırımların ne derecede etkin kullanıldığı gösteren orandır. İşletmenin yatırımları ile kaç katı satış yaptığını gösterir. Aktif devir hızı oranının yüksek olması beklenir (Poyraz, 2008: 92).

$$\text{Aktif Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktif}}$$

(Denklem 21)

Net satışların enflasyondan etkilenip aktif toplam enflasyonu biraz daha geriden takip ettiği için aktif devir hızı oranının üzerinde enflasyon etkili olabilir. Aktif toplam içinde yer alana duran varlıkların yeniden değerlemesinin yapılmaması durumunda aktif enflasyondan etkileneceği için aktif devir hızı oranının da enflasyondan etkilenmesi artar (Çabuk ve Lazol, 2005: 205).

xvii. Alacak devir hızı

Alacak devir hızı oranı, alacakların tahsil ve tedavül yeteneğini gösteren orandır. Oran, işletmenin nakit akışları hakkında problem yaratmadan önce önlem alınmasını sağlar (Akgüç, 2011: 471).

$$\text{Alacak Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ticari Alacaklar}}$$

(Denklem 22)

Alacak devir hızının yüksek çıkması halinde daha kısa sürede şirketin alacaklarını tahsil ettiğini gösterir. Şirketin doğru alacak politikası izlediğini ve alacakları toplama gücünün etkin olduğunun göstergesi olabilir. Alacak devir hızının düşük çıkması durumunda ise şirket alacaklarını daha uzun vadede tahsil ediyor demektir. Düşük alacak devir hızında doğru alacak politikasının olmadığı veya kredili satışların çoğunlukta olduğu ifade edilir (Ercan ve Ban, 2010: 42).

Alacak devir hızının düşük çıktığı durumlarda şirketin müşteri seçimine, tahsilat politikasına, tahsilatı yapmada karşılaşılan sorunlara ve rekabet gücüne dikkat etmesi gereklidir (Sarp, 2018: 29).

Alacak devir hızı oranını değerlendirirken şirketin bir önceki yıllardaki oranı ile bulunduğu sektördeki oranların karşılaştırması yapılarak yorumlama yapılabilir.

xviii.Alacak Tahsil Süresi Oranı

Alacak Tahsil süresi ile işletmelerin alacaklarını kaç günde tahsil ettiğini göstermektedir. Alacak tahsil süresinin kısa olması durumunda şirketin alacaklarını kısa sürede tahsil ettiğini gösterirken uzun tahsilat sürelerinde şirketin geç tahsilat yaptığını ve alacaklarının arttığını gösterir (Aktan ve Bodur, 2006: 62).

$$\text{Alacak Tahsil Süresi Oranı} = \frac{\text{Ticari Alacaklar} * 365}{\text{Yıllık kredili net satış tutarı}}$$

(Denklem 23)

$$\text{Alacak Tahsil Süresi Oranı} = \frac{365}{\text{Alacak Devir Hızı Oranı}}$$

(Denklem 24)

Alacak tahsilat süresini hesaplarırken şirketin satışların tahsilatını yaparken satışlarda azalma olmamasıdır. Oran hesaplanırken daha net sonuçlar almak için kredili satışlara peşin satışlarda dahil edilmelidir (Akgüç, 2011: 46).

xix.Duran Varlık Devir Hızı Oranı

Duran varlık devir hızı oranı işletme tarafından yapılmış olan yatırımın miktarını belirlemede kullanılır. Bu oranın düşük çıkması halinde işletme atıl kapasite olduğu ve işletmenin duran varlıklarını verimli bir şekilde kullanmadığını gösterir (Poyraz, 2008: 92).

$$\text{Duran Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Duran Varlıklar}}$$

(Denklem 25)

Bu oran ile ilgili belirli bir standart olmamakla birlikte sektör ortalaması baz alınarak yorumla yapılır.

xx.Dönen varlık devir hızı oranı

Net satış hasılatının dönen varlıkların kaç katı yapıldığını gösteren orandır.

$$\text{Dönen Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Dönen Varlık}}$$

(Denklem 26)

Oranın yüksek olduğu durumlarda toplam varlıklar için dönen varlık payının düşük olduğu ve dönen varlıkların etkin ve verimli bir biçimde kullanıldığı görülür. Oranın düşük çıktığı durumlarda ise geçici yatırımlar için finansal kaynakların kullanıldığı ve verimsiz dönen kaynaklara sahip olduğunun göstergesi kabul edilir (Akyüz, vd. 2013: 87).

xxi.Net işletme sermayesi devir hızı

Net işletme sermayesi devir hızı, şirketin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için en az net çalışma sermayesi ile hangi ölçüde satış hacmi başarısını gösteren orandır. Yani sermayenin ne kadar etkin kullanıldığını gösterir (Evin, 2014: 70). Şirketlerin sermayesinin yeterli olduğu zamanlarda net işletme sermayesinin yüksek olması olumlu karşılanır ve dönen varlıkların etkin kullanıldığını gösterir (Zinet, 2014: 66).

$$\text{Net İşletme Sermayesi Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{(\text{Dönen Varlıklar-Kısa Vadeli Yabancı Kaynak})}$$

(Denklem 27)

Net işletme sermayesinin yetersiz olduğu tablolarda aşağıda belirtilen nedenler ile ilgili olabilir (Okka, 2006: 47).

- İşletmenin alacaklarını zamanında tahsil edememesi,
- Kredili satışlarda uzun vadelerin olması,
- İşletme sermayesinin fazla olması,
- Kısa vadeli yabancı kaynakların uzun vadeli yatırımlarda kullanılması veya da hammadde ve malzeme alışlarındaki olağandışı artışlar yapılması gibi durumlardan söz edilebilir.

xxii.Öz Sermaye Devir Hızı Oranı

Şirketin öz sermayesinin etkin kullanılıp kullanılmadığı hakkında bilgi verir (Ceylan ve Korkmaz, 2008: 68).

$$\text{Öz Sermaye Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Öz Sermaye}}$$

(Denklem 28)

Oranın düşük çıkması halinde şirketin öz sermayesini verimli kullanmadığı ve atıl durumda olduğunu gösterir. Aynı zamanda şirketin yapmış olduğu yatırımlar sonucunda da elde etmiş olduğu karında düşük olduğu anlaşılır (Temizer, 2015: 26).

Oranın yorumlanması için şirketin önceki yılları ve bulunduğu sektördeki şirket ile karşılaştırması yapılır.

d. Karlılık oranları

Karlılık oranları ile işletmelerin kazançlarından elde etmiş oldukları karın kabul edilebilir bir düzeyde başarılı olup olmadıklarını öğrenmek için kullanılır (Dağlı, 2013: 81).

Şirketlerin amaçlarından biri de kar elde etmektir ve bu nedenle karlılık analizleri yapılırken karlılık oranlarına dikkate edilir. Bu da şirket ortaklarının yatırımlarını yaparken nasıl daha fazla kar elde edebileceği ölçer (Altun, 2016: 73).

Bir işletmenin karlılık oranı değerlendirilmesi yapılırken dikkate alınacak hususlar (Gençoğlu, 2014: 103);

- İşletmenin hedeflemiş olduğu karlılık,
 - Aynı sektörde yer alan işletmelerin karlılık oranları,
 - Artan enflasyon durumu,
 - İşletme Yönetiminin etkinliği,
 - Karlılığın geçmiş yıllara kıyaslanması dikkate alınacak hususlardır.
- Çalışmada kullanılan karlılık oranları aşağıda belirtilmiştir.

- Aktif Karlılık
- Faaliyet Karı Oranı
- Brüt Satış Karı Oranı
- Net Kar Oranı

xxiii. Aktif karlılık oranı

Aktif karlılık oranı, şirketin kazanç elde ederken varlıklarını nasıl kullandığı konusunda bilgi veren orandır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 671-672).

Aktif karlılık oranını, işletmelerin duran varlık ve çalışma sermayelerine yaptıkları yatırım karşılığında ne kadar kar elde ettiklerine gösteren oran olduğu için yüksek olması şirketin daha az yatırım ile daha fazla kazanç elde ettiğini gösterir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 640). Bu durum sektörel olarak da farklılık göstermektedir. Bazı sektörlerde bazı şirketlerde taşınmaz mallar ağırlıkta iken bazı sektörlerde likit varlık ağırlıklı olabiliyor. Bu nedenle aynı sektörde faaliyette bulunan şirketler arasında karşılaştırma yapılarak yorum yapılmalıdır.

$$\text{Aktif Karlılık} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Aktif Toplam}}$$

(Denklem 29)

xxiv.Faaliyet karı oranı

Faaliyet karı oranı, işletmenin ana faaliyetlerinin ne ölçüde karlı olduğunu ifade eden orandır (Gümüş, vd. 2017: 6). Yani işletmelerin esas faaliyetlerindeki kar ve zararı gösterir. Şirketlerin değerlemeleri yapılırken de faaliyet karı oranına bakılır. Net kar veya zarar da faiz, vergi, faaliyet gelir ve giderleri konularını kapsar iken faaliyet karı şirketin gerçek nakit yaratma durumunu gösterir.

$$\text{Faaliyet Karı Oranı} = \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

(Denklem 30)

Şirketin ana faaliyet konusu ile ilgili karı gösterdiği için şirket yöneticilerinin şirketi yönetirken izleyeceği politikalar hakkında yol göstericidir. Şirket yöneticileri ana faaliyet konusundaki zorunlu yapılan faaliyet giderlerinin karlılığa etkisine bakarak kısıtlama yapılabilecek faaliyet giderleri konusunda bilgi sahibi olurlar (Bahadır, 2017: 105).

Oranın genel olarak yükselme eğiliminde olması istenir. Oranın değişime uğramasının nedenlerini aşağıdaki gibi sıralanabilir (Pekdoğan, 2018: 47).

- Satış fiyatlarının değişimi
- Satış giderlerinin yükselmesi
- Satışlarının birleşimindeki farklılıklar

Oran yorumlanırken şirketin geçmiş yıllardaki ve bulunduğu sektördeki diğer şirketler ile karşılaştırması yapılır.

xxv.Brüt satış karı oranı

Brüt Satış Karlılık Oranı, satışların ne kadarı üretim maliyetini ne kadarlık kısmı brüt satış kârını oluşturduğunu gösterir. Brüt satış karını oranının yüksek çıkması durumunda faaliyet ve finansman giderleri dahil işletmenin bütün giderleri karşılandıktan sonra şirket ortaklarına yeterli kar sağlayacağını göstermektedir (Sevim, 2005: 178).

Oranın değerlendirmesi yapılırken şirketin bir önceki yıllar ile veya da bulunduğu sektördeki diğer şirketler ile kıyaslaması yapılır.

$$\text{Brüt Satış Karı Oranı} = \frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

(Denklem 31)

xxvi.Net kar oranı

Net Kar Oranı, işletmelerinin yapmış oldukları 1 birimlik satıştan ne kadarlık kar elde ettiğini gösterir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 670).

$$\text{Net Kar Oranı} = \frac{\text{Dönem Net Kar}}{\text{Satışlar}}$$

(Denklem 32)

Net kar oranını hesaplarken işletmenin sürekli faaliyetlerinden elde etmiş olduğu net kar olmasına dikkat edilmesi gerekir. Eğer süreklilik arz etmeyen gelirlerden ayıklamadan hesaplanırsa ileriye dönük tahminlerde yatırımcıda yanıltılmış olur. Şirket giderlerini ve maliyetlerini satışlarına göre düşük tutarsa eğer net satışlarını yükseltmiş olur. Bu durumda net kar oranı da yükselmiş olacaktır (Karadeniz, vd. 2016: 48).

Genel kabul görmüş bir oranı yoktur. Sektör ortalaması baz alınarak yorum yapılacaktır.

xxvii.Öz Kaynak Karlılığı

Bu oran ile işletmenin ortakları tarafından yatırılan kaynağın her bir birim için ne oranda kar sağladığını gösterir (Çabuk ve Lazol, 2005: 224).

$$\text{Öz Kaynak Karlılığı Oranı} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Öz Kaynaklar}}$$

(Denklem 33)

Öz kaynak oranı büyüdükçe işletmenin giderlerini kontrol altında tuttuğunu ve iyi yatırımlar yaptığı söylenebilir (Aktan ve Bodur, 2006: 60).

Oranın değerlendirmesi yapılırken şirketin bir önceki yıllar ile veya da bulunduğu sektördeki diğer şirketler ile kıyaslaması yapılır (Akça, 2008: 43).

xxviii.Net karın öz kaynaklara oranı

Bu oran ile şirket yatırımcılarının karlılığı ölçülmektedir. Öz sermayenin yüzde kaçı oranında satış gerçekteştiği görülmektedir. Dolayısıyla ortak veya hissedarların kazanç durumlarını görmek mümkündür. Faiz ve vergilerin çıkarılmasından sonra kardan ne kadar kaldığını görmek mümkündür (Özdemir, 1997: 51-52).

$$\text{Net Kar Öz kaynak Oranı} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Öz kaynak}}$$

(Denklem 34)

xxix.Fiyat kazanç oranı

Şirketlerin, dağıtmış oldukların karın kaç katı piyasa değerine sahip olduklarını gösteren orandır (Ceylan ve Korkmaz, 2008: 68).

$$\text{Fiyat Kazanç} = \frac{\text{Hisse Senedi Başına Düşen Kar Payı}}{\text{Hisse Senedinin Borsa Fiyatı}}$$

(Denklem 35)

Fiyat kazanç oranının yüksek olması durumunda hisse senedi fiyatının da yüksek olduğu düşünülür. Oran eğer ortalamanın üzerinde ise şirket hisselerinin değerlendiği ve hisse fiyatının diğer şirketlere göre daha iyi olduğu söylenir. Fiyat kazanç oranının sektör ortalamasının altında çıkması durumunda ise hisse senedi fiyatının düşük olduğu söylenir (Eren, 2016: 15).

Genel kabul görmüş bir oranı yoktur. Şirketin bulunduğu sektör ortalamasına bakarak yorum yapılır.

xxx.Piyasa değeri oranı

Şirketlerin, piyasa değerinin kaç katına alınıp satıldığını gösteren orandır (Yaslıdağ, 2012: 89).

$$\text{Piyasa Değeri Oranı} = \frac{\text{Hisse Senedinin Piyasa Değeri}}{\text{Hisse Senedinin Defter Değeri}}$$

(Denklem 36)

$$\text{Hisse Senedinin Defter Değeri} = \frac{\text{Öz Kaynaklar}}{\text{Hisse Senedi Sayısı}}$$

(Denklem 37)

Piyasa değeri oranı yorumlarken sektör ortalaması baz alarak yorum yapılır. Piyasa değeri oranı sektör ortalamasının üzerinde olması işletmenin hisse senedi fiyatının da yüksek olduğu anlamına gelir. Piyasa değerinin ortalamasının altında kaldığı zamanda hisse senedi fiyatının düşük olduğu anlamına gelir (Sarp, 2018: 37-38)

III.COVID 19 PANDEMİSİNİN GIDA SEKTÖRÜ İŞLETMELERİNİN FİNANSAL TABLOLARINA ETKİSİ

A. Araştırmanın Amacı

Oran analizi yöntemi küresel salgının gıda sektörü işletmelerinin finansal oranlarına etkisini belirlemek ve şirketlere likidite, finansal yapı, faaliyet etkinliği ve karlılık konularında geliştirecekleri politikalara öneriler sunmaktır. Bu tez, gıda sektörü işletmelerinin sürekliliklerinin sağlanması ve bu yolla kamu ihtiyacının karşılanması açısından önemlidir.

B. Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmada, BIST 100 Endeksi'nde yer alan şirketlerden perakende ticaret sektöründeki 14 adet firmadan gıda perakende ticaret sektöründeki 5 adet firmanın finansal tabloları Kap'tan elde edilecektir. Finansal tablolarının analizinde Covid-19 nedeniyle oluşan olağanüstü durumun öncesi ve etki etmiş olduğu dönemlerdeki finansal tablolarını oran analizi yöntemi ile incelenecektir. BIST 100 Endeksinde yer alan, perakende ticaret sektöründeki diğer 9 şirket gıda sektörü dışında faaliyetlerde buldukları için kapsam dışı bırakılmıştır.

Çizelge 2 BIST Gıda Perakende Ticareti Şirketler

Sıra	Şirket Kodları	Şirketler Adı
1	BIMAS	BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.
2	BIZIM	BİZİM TOPTAN SATIŞ MAĞAZALARI A.Ş.
3	CRFSA	CARREFOURSA CARREFOUR SABANCI TİCARET MERKEZİ A.Ş.
4	MGROS	MİGROS TİCARET A.Ş.
5	SOKM	ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.

C. Araştırmanın Verileri

Çalışmada, şirketlerin finansal tabloları Kamuyu Aydınlatma Platformundan alınmıştır. Karşılaştırma dönemi olarak, Covid-19 salgınının etkilerinin olmadığı 2019 dönemi ile salgının etkilerinin hissedildiği ve raporlandığı dönem olan 2020 dönemleri ile salgının etkisinin azaldığı 2021 yılı dönemi ve tedbirlerin kalktığı olağan hayat düzenine geri dönüş yapıldığı 2022 yılı ilk dokuz aylık dönem verileri kullanılmıştır. Bu dönemlere ait olarak açıklanan ve KAP bildirim yapılan finansal tablolar, yıllık dönemler itibariyle oran yöntemiyle analiz edilmiş ve analizde Microsoft (MS) Excel bilgisayar programı kullanılmıştır.

Analizde Kullanılan Oranlar aşağıdaki Çizelge 7’de yer almaktadır.

Çizelge 3 Çalışmada Kullanılan Oranlar ve Formülleri

Finansal Oran Türü	Finansal Oran	Hesaplama Yöntemi
Likidite Oranları	CO	Dönen Varlıklar/KVYK
	AST	Dönen Varlıklar-Stoklar/KVYK
	NO	DV-(Stoklar+Alacaklar)/KVYK
Faaliyet Etkinlik Oranları	SDH	Satışların Maliyeti/Ortalama Stok
	ADH	Net Satışlar/Aktif
	ADH 1	Kredili Net Satışlar/Ticari Alacaklar
Finansal Yapı Oranları	FKO	TYK / Toplam Pasif
	FO	Öz kaynaklar / Yabancı Kaynaklar
	ÖKO	Öz Kaynaklar / Toplam Pasif
Karlılık Oranları	AK	Dönem Net Kar/Aktif Toplam
	FKO2	Faaliyet Karı/Net Satışlar
	BSKO	Brüt Satış Karı/Net Satışlar
	NKO	Dönem Net Kar/Net Satışlar

D. Araştırmanın Sonuçları

Likidite oranları, işletmelerin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü göstermektedir. Ödeme gücünün anlaşılması için dönen varlıklar ile kısa vadeli borçlar arasındaki ilişki analiz edilir.

Çizelge 4 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Likidite Oran Ortalamaları

Finansal Oran Türü	Finansal Oran	2019	2020	2021
Likidite Oranları	Cari Oran(CO)	1,35	1,39	1,40
	Asit Test Oranı(AST)	0,48	0,55	0,49
	Nakit Oran(NO)	0,12	0,14	0,14

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

Çizelge 4 de Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasından alınan finansal tablolardan elde edilen bilgiler ile gıda perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren 2019 yılındaki 7.028 şirket, 2020 yılındaki 7.617 şirket ve 2021 yılındaki 8.300 şirketin ortalamaları yer almaktadır.

Şirket ortalamalarına bakıldığında Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için cari oranın 1,5 standardında olması genel kabul görmüş bir orandır. Yıllar itibari ile cari oran düşüş eğiliminde olmasa da standardın altında kalmıştır.

Asit test oranı ise cari oranın tamamlayıcı bir orandır ve genel kabul görmüş standardı 1 olarak kabul edilir. Sektördeki şirket standardın altında kalmış olsada pandemi kısıtlamalarının olduğu 2020 yılında 0,55 oranına yükselmiştir.

Nakit oran, işletmelerin faaliyetinin durması veya alacaklarını tahsil edememesi durumunda kısa vadeli borçları ödeme gücünü gösteren orandır. Genel kabul görmüş oranı 0,20 ile 1 arasında kabul edilir. Sektördeki şirketlerin ortalamasının altında kaldıkları görülmektedir.

Sektörü likidite oranları açısından incelediğimizde covid dönemi de dahil değişimin çok olmadığı görülmektedir.

Çizelge 5 Şirketlerin Cari Oran Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,83	1,01	0,88	0,94
BIZIM	0,89	0,87	0,89	0,93

Çizelge 6 (devam) Şirketlerin Cari Oran Sonuçları

MGROS	0,69	0,70	0,66	0,80
CRFSA	0,46	0,56	0,59	0,69
SOKM	0,43	0,58	0,61	0,75

Çizelge 5'i incelediğimizde 5 şirketin cari oranlarına baktığımızda genel olarak 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında hem genel kabul görmüş oran 1,5 ortalamasının altında kaldığını görmekteyiz.

Çizelge 4 de 2019 yılı sektör ortalamasının 1,35 olduğunu, 2020 yılı sektör ortalamasının 1,39 olduğu ve 2021 yılı sektör ortalamasının 1,40 olduğu görülmektedir. Çizelge 5 de ki 2019,2020 ve 2021 yılı şirketlerin cari oranlarını incelediğimizde incelemeye konu olan BIMAS, BIZIM, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin cari oranlarının 2019,2020 ve 2021 yıllarının hepsinde incelemeye konu olan şirketlerinin hepsinin cari oranlarının sektör ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

İncelemeye konu olan şirketler arasında BIMAS şirketinin en iyi cari orana sahip şirket olduğu gözlemlenmiştir. Sırası ile BIZIM, MGROS, SOKM ve CRFSA şirketlerinin cari oranlarının sektör ortalamasına yaklaştığı gözlemlenmiştir.

2022 yılı ilk dokuz aylık inceleme yapıldığında ise incelemeye konu olan beş şirketinde cari oranlarını 2021 yılına göre arttırdıkları görülmektedir.

Çizelge 7 Asit Test Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,67	0,62	0,46	0,44
BIZIM	0,54	0,51	0,46	0,33
MGROS	0,34	0,38	0,30	0,39
CRFSA	0,20	0,27	0,25	0,31
SOKM	0,12	0,22	0,21	0,11

Çizelge 6 incelediğimizde şirketlerin hepsinin yıllar itibari ile genel kabul görmüş oran olan 1'in altında kaldığını görmekteyiz. Sektör ortalamasına bakarak değerlendirme yapıldığında ise 2019 yılı sektör ortalaması 0,48 dir. Şirketlerin 2019 yılı oranlarını incelediğimizde 0,67 oran ile BIMAS ve 0,54 oran ile BIZIM şirketlerinin sektör ortalamasının üzerine olduğunu MGROS'un 0,34 ile CRFSA'nın 0,20 ile ve SOKM'un 0,12 ile ortalamanın altında kaldığını görmekteyiz.

Sektör ortalaması 2020 yılında 0,55 oranına çıkmış ve incelemeye konu olan şirketlerden BIMAS şirketi 0,62 oranı ile sektör ortalamasının üzerinde çıkmıştır. Diğer dört şirketten BIZIM, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketleri sektör ortalamasının altında kalmıştır.

Sektör ortalaması 2021 yılında 0,49 oranına düşmüştür. Çizelge 6 incelendiğinde şirketlerinde 2020 yılına göre 2021 yılında asit test oranının düştüğü görülmektedir. 2021 yılında şirketlerin sektör ortalaması olan 0,49 oranının altında olduğu görmekteyiz.

Genel olarak beş şirket incelemenin olduğu yıllara göre karşılaştırıldığında BIMAS şirketinin diğer şirketlere göre Asit test oranın daha iyi olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 8 Nakit Oran Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,48	0,38	0,22	0,18
BIZIM	0,47	0,43	0,36	0,21
MGROS	0,32	0,36	0,29	0,36
CRFSA	0,18	0,25	0,22	0,26
SOKM	0,106	0,205	0,201	0,10

Nakit oran için genel kabul görmüş oran olarak kabul edilmektedir. Çizelge 7'yi incelediğimizde 2019 yılında CRFSA ve SOKM şirketleri dışında diğer şirketler BIMAS, BIZIM ve MGROS nakit oranlarının genel kabul görmüş oran 0,20'nin

üzerinde olduğu görülmektedir. Şirketlerin 2020 ve 2021 yıllarına baktığımızda ise incelemeye konu olan beş şirkette genel kabul görüş oranının üzerinde olduğu görülmektedir. 2022 yılında ise MGROS ve CRFSA şirketinin dışındaki diğer üç şirketin BIMAS, BIZIM ve SOKM şirketlerinin nakit oranlarında düşüş gözlemlenmiştir. Aynı zamanda BIMAS ve SOKM şirketlerinin nakit oranlarının 2022 yılında genel kabul görmüş oran 0,20'nin altında kaldığı görülmektedir.

Sektör ortalamasına baktığımızda ise Çizelge 4'de nakit oran 2019 yılı sektör ortalaması 0,12'dir. SOKM şirketinin dışındaki diğer dört şirkette sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Çizelge 4'deki 2020 ve 2021 yılı sektör ortalaması 0,14'dür. Şirketlerin 2020 ve 2021 yıllarındaki nakit oranlarını incelediğimizde incelemeye konu olan beş şirkette nakit oranlarının sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

İncelemenin yapıldığı beş şirket arasında en iyi nakit orana sahip şirketin sırası ile BIMAS, BIZIM, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketleri olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 9 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Faaliyet Oran Ortalamaları

Finansal Oran Türü	Finansal Oran	2019	2020	2021
Faaliyet Oranları	Etkinlik Stok Devir Hızı(SDH)	4,20	4,10	4,20
	Aktif Devir Hızı (ADH)	1,40	1,30	1,40
	Alacak Devir Hızı(ADH)	22,40	23,80	24,20

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

Çizelge 8 de Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasından alınan finansal tablolardan elde edilen bilgiler ile gıda perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren 2019 yılındaki 7.028 şirket, 2020 yılındaki 7.617 şirket ve 2021 yılındaki 8.300 şirketin ortalamaları yer almaktadır.

Stok devir hızı ortalamasına bakıldığında covid tedbirlerinin başladığı 2020 yılında Stok devir hızında düşme olmuş. Bunun nedeninin işletmelerin olağandışı bir durum olan pandemi dönemi tedbirleri karşısında ürünlerini satmakta sorunlar yaşadığı ve kaynaklarını stoklara bağladığı ve verimi olumsuz etkilediği söylenebilir.

Aktif Devir hızı ortalamasına bakıldığında 2020 yılında ortalamanın düşüş gösterdiğini ve 2021 yılında oranın yeniden yükseldiği görülmektedir.

Alacak devir hızı ortalamasında ise birbirini izleyen üç yılda da alacak devir hızının yükseldiği görülmektedir. Bu durumda sektörün yatırımlarını etkin kullandığı söylenebilir.

Net İşletme Sermayesi devir hızı oranının ise yıllar itibari ile yükseldiğini görmekteyiz.

Çizelge 10 Stok Devir Hızı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	14,03	10,73	8,53	5,8
BIZIM	13,51	10,92	8,57	4,63
MGROS	6,37	6,40	5,88	4,26
CRFSA	5,89	5,52	4,61	3,71
SOKM	9,25	7,80	7,63	4,35

Stok devir hızı, işletmelerin bir yıl içerisinde stoklarını kaç kez yenilediğini gösterir. Gıda perakende şirketlerinde siparişlerin zamanında karşılanması ile stok devir hızında istenilen durum büyüme seyrinde olmasıdır.

Çizelge 8'deki sektör ortalamasını incelediğimizde 2019 yılında oranın 4,20 olduğunu, 2020 yılında oranın 4,10 olduğunu ve 2021 yılında oranın 4,20 olduğunu görmekteyiz. İncelemeye konu olan beş şirketinde 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sektör ortalamasının üzerinde olduğunu görmekteyiz.

İncelemenin yapıldığı yıllar içerisinde BIMAS ve BIZIM şirketlerinin stok devir hızlarının daha hızlı düşüş eğilimi gösterdiği görülmektedir. MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin de incelemenin yapıldığı 2019,2020,2021 ve 2022 yıllarında stok devir hızları düşüş eğiliminde olsada stok devir hızlarının daha yavaş azaldığı görülmektedir. 2022 yılında ise şirketlerin stok devir hızlarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir.

Stok devir hızının azalmaya başladığı 2020 ve 2021 yıllarında olağandışı bir hastalık sürecinin etkilerinden dolayı ve yükselen enflasyonun ile birlikte şirketlerin stoklara daha fazla yatırım yapmış olabileceği düşünülmektedir. 2020 ve 2021 yıllarında hammadde fiyatlarındaki yükselme, işçi ücretlerindeki artış, pandemi

nedeni ile alınan tedbirlerin sürecin ne kadar olacağıının öngörülememesi ve kredi limitlerinin daralması nedenleri ile şirketler bu dönemlerde 2019 yılına göre 2020 ve 2021 yıllarında ellerinde daha fazla stok bulundurdıkları düşünülmektedir.

Çizelge 11 Aktif Devir Hızı Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	2,65	2,36	2,31	2,11
BIZIM	3,96	3,52	3,35	2,70
MGROS	1,60	1,87	2	1,75
CRFSA	1,72	1,72	1,90	1,74
SOKM	2,81	2,75	2,91	2,51

Aktif Devir Hızı, şirketin aktiflerinin kaç katı satış yaptığını göstermektedir. Aktif devir hızları sektör ortalaması alınarak yorumlanmaktadır.

Aktif devir hızı sektör ortalamasının 2019 yılında 1,40 olduğunu, 2020 yılında 1,30 olduğunu ve 2021 yılında 1,40 olduğunu görülmektedir. İncelemeye konu olan beş şirkette sektör ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Sırası ile BIZIM, BIMAS, SOKM, MGROS ve CRFSA şirketlerinin aktif devir hızlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

2022 yılında ise incelemeye konu olan beş şirkette aktif devir hızlarında bir önceki yıl 2021 yılına göre düşüş eğilimi gösterdiği görülmektedir.

Düşük ve orta gelir grubu tüketicilerine hitap eden BIMAS, BIZIM ve SOKM şirketlerinin, orta ve yüksek gelir grubu tüketicilerine hitap eden MGROS ve CRFSA şirketlerine göre daha yüksek aktif devir hızlarına sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 12 Alacak Devir Hızı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	28,05	21,22	18,68	13,54
BIZIM	72,19	55,85	41,32	27,65
MGROS	183,54	164,96	203,88	90,44

Çizelge 13 (devamı) Alacak Devir Hızı Sonuçları

CRFSA	99,46	102,37	66,75	66,75
SOKM	215,70	201,10	284,22	329,78

Alacak devir hızı, şirketin alacaklarını yılda kaç kez tahsil ettiğini gösterir. Bu oranın büyümesi alacakların paraya dönüştürülme süresini ve alacakların tahsil edilmesinde vadelerinin kısaldığını göstermektedir. Endüstri işletmelerin alacak devir hızı 30 gün olarak kabul edilmektedir.

Çizelge 8'i incelediğimizde alacak devir hızı sektör ortalamasının 2019 yılında 22,40, 2020 yılında 23,80 ve 2021 yılında 24,20 olduğu görülmektedir. İncelemeye konu olan beş şirkette sektör ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Çizelge 11 incelediğimizde Bim dışındaki diğer şirketlerde ortalamanın üzerinde alacak devir hızı oranı göstermektedir. Çizelgeye bakıldığında SOKM şirketinin incelemenin yapıldığı dört yılda da düzenli artış göstermiş olduğu dikkat çekmektedir. MGROS şirketinin ise 2021 yılına kıyas ile 203,88 oranından 2022 yılında 90,44 oranına hızlı bir düşüş eğilimde olduğu görülmektedir.

CRFSA şirketi pandemi dönemi 2020 yılında en yüksek oranına sahip olsada 2021 ve 2022 yıllarında oranı stabil olmuştur. BIMAS ve BIZIM şirketleri diğer şirketlere kıyas ile çok yüksek oranlara sahip olmasalar da yıllar itibari ile düşüş eğilimi göstermiştir.

Çizelge 14 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Finansal Yapı Oran Ortalamaları

Finansal Oran	Finansal Oran	2019	2020	2021
Finansal Yapı Oranları	Finansal Kaldıraç Oranları (FKO)	0,79	0,79	0,76
	Finansman Oranı (FO)	0,35	0,31	0,37
	Öz kaynak Oranı (ÖKO)	0,20	0,19	0,23

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

Çizelge 12 de Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasından alınan finansal tablolardan elde edilen bilgiler ile gıda perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren

2019 yılındaki 7.028 şirket, 2020 yılındaki 7.617 şirket ve 2021 yılındaki 8.300 şirketin ortalamaları yer almaktadır.

Finansal kaldıraç oranı ortalamasına baktığımızda 2020 yılında 0,79 oranının 2019 yılı oranı 0,79 ile aynı olduğunu görmekteyiz. Finansal kaldıraç oranı yükseldiğinde finansman riski de yükseldiği için oranın yükselmesi istenen bir durum değildir. Pandemi kısıtlamalarının azaldığı 2021 yılında da oran düşüş eğilimi göstererek 0,76 ya inmiştir.

Sektörün finansman oranını incelediğimizde üç yıl içinde de oranın 1'in altında olduğu görülmektedir. Bu durumda şirketlerin borç ağırlığı bir politika izledikleri anlaşılmaktadır.

Öz kaynak oranına baktığımızda ise covid tedbirlerinin yoğun yaşandığını 2020 yılında oranın 0,19 oranına inerek düşüş eğiliminde olduğu 2021 yılında ise oranın 0,23 oranına çıkarak yükseldiğini görmekteyiz.

Çizelge 15 Finansal Kaldıraç Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,72	0,69	0,74	0,77
BIZIM	0,87	0,89	0,89	0,90
MGROS	0,97	0,99	0,97	0,92
CRFSA	1,08	0,99	1,08	1,08
SOKM	1	0,96	0,94	0,85

Çizelge 12'yi incelediğimizde finansal kaldıraç oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,79 görülmektedir. 2019 yılında şirketleri incelediğimizde ise BIMAS şirketi dışındaki diğer dört şirketin BIZIM, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin 0,79 olan sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 12'ye baktığımızda 2020 yılı sektör ortalamasının 0,79 olduğunu ve 2019 yılına göre sektör ortalamasının aynı kaldığını görmekteyiz. 2020 yılında yine BIMAS şirketinin sektör ortalamasının altında kaldığını ve diğer şirketin sektör ortalamasının üzerinde olduğu gözlemlenmiştir.

Çizelge 12'deki 2021 yılı sektör ortalamasına baktığımızda sektör ortalamasının 2019 ve 2020 yıllarına öre düşüş eğilimi gösterdiğini ve 0,76 olduğunu görülmektedir. Çizelge 13'deki şirketlerin 2021 yılı finansal kaldıraç oranlarına baktığımızda ise BIMAS şirketinin diğer iki yılda 2019 ve 2020 yıllarında olduğu gibi 2021 yılında da sektör ortalaması olan 0,76 oranın altında kaldığı görülmektedir. Diğer dört şirketinde 2021 yılında 0,76 olan sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

2022 yılına baktığımızda ise MGROS ve SOKM şirketinin finansal kaldıraç oranında düşüş gözlemlenirken BIMAS ve BIZIM şirketlerinin finansal kaldıraç oranları yükselmiştir. CRFSA şirketinin ise finansal kaldıraç oranının 2021 yılına göre aynı kaldığını görmekteyiz.

Çizelge 16 Finansman Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,38	0,44	0,34	0,28
BIZIM	0,14	0,11	0,11	0,09
MGROS	0,02	0,002	0,03	0,07
CRFSA	0,075	0,003	-0,074	-0,08
SOKM	0,004	0,03	0,05	0,16

Çizelge 12'yi incelediğimiz finansman oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,35 olduğu görülmektedir. Çizelge 14'deki 2019 yılı şirketlerin finansman oranlarına baktığımızda ise BIMAS şirketi dışındaki diğer BIZIM, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin sektör ortalamasını olan 0,35 oranının altında kaldığı görülmektedir.

Çizelge 12'ye baktığımız 2020 yılı finansman oranı sektör ortalamasının 0,34 olduğu görülmektedir. Çizelge 14'deki 2020 yılı şirketlerin ortalamasına baktığımızda ise 2019 yılındaki gibi 2020 yılında da BIMAS şirketinin sadece sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 12'deki 2021 yılı sektör ortalamasına baktığımızda sektör ortalamasının 2019 ve 2020 yılına göre 2021 yılında yükseldiği ve 0,37 olduğu

görülmektedir. Çizelge 14'deki şirketlerin oranlarına baktığımızda ise 2021 yılında incelemeye konu olan beş şirkette sektör ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

2022 yılına baktığımızda ise SOKM şirketinin finansman oranının 2021 yılına göre incelemenin yapıldığı diğer şirketlere göre daha hızlı yükselme gösterdiği görülmektedir.

BIMAS şirketi 2019 ve 2020 yıllarında sektör ortalamasının üzerinde olmuş olsa da 2021 yılı ve sonrası finansman oranında düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir.

Çizelge 17 Öz Kaynak Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,28	0,30	0,25	0,22
BIZIM	0,12	0,10	0,10	0,09
MGROS	0,02	0,002	0,02	0,07
CRFSA	-0,08	0,003	-0,08	-0,08
SOKM	-0,004	0,03	0,05	0,14

Çizelge 12'de öz kaynak oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,19 olduğunu görmekteyiz. Çizelge 15'deki şirketlerin öz kaynak oranına baktığımızda ise BIMAS şirketinin sektör ortalamasının üzerinde olduğunu incelemenin yapıldığı diğer dört şirketinin sektör ortalamasının altında kaldığını görmekteyiz.

Çizelge 12'deki 2020 yılı sektör ortalamasının 0,18 olduğu görülmektedir. Çizelge 15'deki şirketlerin öz kaynak oranına baktığımızda ise 2019 yılındaki gibi sadece BIMAS şirketinin sektör ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 12'deki 2021 yılı sektör ortalamasını baktığımızda sektör ortalamasının 0,19 oranına çıktığı görülmektedir. Çizelge 15'deki öz kaynak oranlarına baktığımızda 2019 ve 2020 yıllarındaki gibi BIMAS şirketinin sadece 2021 yılında da öz kaynak sektör ortalaması olan 0,19 oranının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 15'deki şirketlerin 2022 yılı öz kaynak oranlarına baktığımızda 2021 yılına göre BIMAS ve BIZIM şirketlerinin öz kaynak oranları düşüş eğilimi gösterirken MGROS ve SOKM şirketlerinin öz kaynak oranlarının yüksel olduğu ve CRFSA şirketinin öz kaynak oranının aynı kaldığı görülmektedir.

Çizelge 18 Gıda Perakende Ticaret Sektöründeki Şirket Karlılık Oran Ortalamaları

Finansal Oran Türü	Finansal Oran	2019	2020	2021
Karlılık Oranları	Aktif Karlılık(AK)	0,012	0,010	0,013
	Faaliyet Karı Oranı(FKO)	0,020	0,012	0,018
	Brüt Satış Karı Oranı(BSKO)	0,200	0,190	0,180
	Net Kar Oranı	0,011	0,002	0,011

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

Çizelge 16 da Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasından alınan finansal tablolardan elde edilen bilgiler ile gıda perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren 2019 yılındaki 7.028 şirket, 2020 yılındaki 7.617 şirket ve 2021 yılındaki 8.300 şirketin ortalamaları yer almaktadır.

Aktif karlılık ortalamasına baktığımızda 2020 yılında oranın düşüş eğiliminde olduğu görüyoruz. Bu durumda sektördeki şirketlerin 2020 yılında aktiflerini daha verimsiz kullandığını söyleyebiliriz.

Faaliyet karı oranını incelediğimizde ise 2019 yılı 0,20 oranına göre 2021 yılında faaliyet karı oranı 0,012 oranına düşmüştür. Oran 2021 yılında yeniden 0,018 oranına çıktığı görülmektedir.

Brüt satış karı oranına baktığımızda ise 2019 yılından sonra brüt satış karı oranı düşmektedir.

Sektörün net kar oranına baktığımızda ise 2020 yılında oranın düşüş eğiliminde olduğu 2021 yılında yeniden yükselme eğilimi gösterdiğini görmekteyiz.

Çizelge 19 Aktif Karlılık Oranları Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,08	0,11	0,09	0,09
BIZIM	0,02	0,02	0,03	0,02

Çizelge 20 (devamı) Aktif Karlılık Oranları Sonuçları

MGROS	-0,03	-0,02	0,01	0,04
CRFSA.	-0,09	-0,06	-0,08	-0,02
SOKM	-0,05	0,03	0,03	0,11

Çizelge 16’da aktif karlılık oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,012 oranı ile 2020 yılında 0,010 oranı ile ve 2021 yılında 0,013 oranında olduğunu görülmektedir.

İncelemeye konu olan şirketlerden üç yılda da BIMAS ve BIZIM şirketlerinin 2019,2020 ve 2021 yıllarında da sektör ortalamasının üzerinde olduğunu görmekteyiz.

MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin genel olarak sektör ortalamasına yakın olduğu görülmektedir.

Çizelge 17 deki aktif karlılık oranları incelendiğinde, oranı en iyi aktif karlılık oranına sahip şirketin BIMAS şirketi olduğunu görmekteyiz. SOKM şirketinin ise 2019 yılına göre aktif karlılık oranında daha hızlı bir yükseliş sağladığı gözlenmektedir. MGROS ve BIZIM şirketlerinin ise diğer şirketlere göre daha istikrarlı bir tabloda olduğu görülüyor.

BIMAS şirketinin daha düşük yatırımlar ile daha yüksek karlar elde ettiği söylenebilir. Bu durum Bim marketlerinin diğer şirketlere göre daha az atıl yatırım yaptığını gösterir.

Diğer dört şirkete göre aktif karlılık oranı en zayıf olan şirketin CRFSA şirketinin olduğu görmekteyiz. CRFSA şirketinin incelemenin yapılmış olduğu yıllarda zarar etmiş olması da oranın olumsuz çıkmasına sebep olmuştur.

Çizelge 21 Faaliyet Karlılık Oranları Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,05	0,07	0,06	0,06
BIZIM	0,01	0,01	0,02	0,02
MGROS	0,03	0,03	0,02	0,05

Çizelge 22 (devamı) Faaliyet Karlılık Oranları Sonuçları

CRFSA	-0,004	0,012	0,001	0,01
SOKM	0,02	0,03	0,03	0,05

Faaliyet Karlılık Oranı, işletmenin ana faaliyetlerinin ne ölçüde karlı olduğunu ifade eden orandır. Faaliyet karlılık oranının yükselmesi işletmenin esas faaliyetinin verimli ve karlı olduğunu gösterir. Oranın düşmesi ise verimlilik ve karlılığın azaldığını gösterir.

Çizelge 16 da faaliyet karlılık oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,20 olduğunu görmekteyiz. Çizelge 18'i incelediğimizde inceleyeme konu olan beş şirketinde 2019 yılında 0,20 olan faaliyet karlılık sektör ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Çizelge 16 da faaliyet karlılık sektör ortalamasının 2020 yılında 0,012 olduğu görülmektedir. Çizelge 18'i incelediğimizde ise 2020 yılında CRFSA şirketinin sektör ortalaması olan 0,012 oranı ile aynı orana sahip olduğunu incelemeye konu olan diğer BIMAS, BIZIM, MGROS ve SOKM şirketlerinin ise ortalamanın üzerinde olduğunu görmekteyiz.

Çizelge 16 da ki 2021 yılı faaliyet oranlarını sektör ortalamasına baktığımızda ise sektör ortalamasının 0,018 olduğu görülmektedir. Çizelge 18 deki şirketlerin 2021 yılı faaliyet karlılık oranlarına baktığımızda CRFSA şirketinin dışındaki diğer dört şirketinde sektör ortalaması olan 0,018 oranının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 18 deki 2022 yılı faaliyet karlılık oranlarına baktığımızda ise 2021 yılına göre BIMAS ve BIZIM şirketlerinin faaliyet karlılık oranlarının aynı kaldığını, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin faaliyet karlılık oranlarının yükseldiğini görmekteyiz.

Çizelge 23 Brüt Satış Karlılık Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BIMAS	0,17	0,18	0,19	0,18
BIZIM	0,11	0,10	0,12	0,14

Çizelge 24 (devamı) Brüt Satış Karlılık Oranı Sonuçları

MGROS	0,26	0,25	0,24	0,25
CRFSA	0,27	0,26	0,27	0,25
SOKM	0,23	0,23	0,23	0,23

Brüt Satış Karlılık Oranı, satışların ne kadarı üretim maliyetini ne kadarlık kısmı brüt satış kârını oluşturduğunu gösterir. Brüt satış karı ve net satışlar aynı oranda enflasyondan etkilendiği için brüt satış karı oranı üzerinde enflasyondan pek etkili olmaz.

Çizelge 16 incelediğimizde brüt Satış Karlılık oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,20 olduğunu görmekteyiz. Çizelge 19 da ki 2019 yılı brüt satış karlılık oranlarını incelediğimizde ise BİZİM ve BİMAS şirketleri dışındaki diğer üç şirketinde 2019 yılı sektör ortalaması olan 0,20 oranının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 16 da ki 2020 yılı sektör ortalamasına baktığımızda sektör ortalamasının 0,19 olduğu görülmektedir. Çizelge 19 da ki 2020 yılı brüt satış karlılık oranlarını incelediğimizde 2019 yılında olduğu gibi BİZİM VE BİMAS şirketlerinin sektör ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Çizelge 16 da ki 2021 yılı sektör ortalamasına baktığımızda ise sektör ortalamasının 0,18 oranına düştüğünü görmekteyiz. Çizelge 19 da ki 2021 yılı şirketlerin brüt satış karlılık oranına baktığımızda BİZİM şirketi dışındaki diğer BİMAS, MGROS, CRFSA ve SOKM şirketlerinin 2021 yılı sektör ortalaması olan 0,18 oranının üzerinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 19 da ki 2022 yılı brüt satış karlılık oranlarına baktığımızda 2021 yılına göre BİMAS ve CRFSA şirketlerinin brüt satış karlılık oranlarının düştüğünü BİZİM ve MGROS şirketlerinin brüt satış karlılık oranlarının yükseldiğini ve SOKM şirketinin ise brüt satış karlılık oranının aynı kaldığını görmekteyiz.

Çizelge 25 Net Kar Oranı Sonuçları

Şirket Kodları	2019/12	2020/12	2021/12	2022/9
BİMAS	0,03	0,05	0,04	0,04

Çizelge 26 (devamı) Net Kar Oranı Sonuçları

BIZIM	0,007	0,007	0,011	0,009
MGROS	-0,02	-0,01	0,009	0,002
CRFSA	-0,05	-0,03	-0,04	-0,01
SOKM	-0,02	0,01	0,01	0,04

Çizelge 16 incelendiğinde net Kar oranı sektör ortalamasının 2019 yılında 0,011 olduğunu görmekteyiz. Çizelge 20 de ki şirketlerin 2019 yılındaki net kar oranlarına baktığımızda ise 2019 yılı sektör ortalaması olan 0,011 oranının üzerindeki orana sahip tek şirketin BIMAS şirketi olduğu görülmektedir.

Çizelge 16 da ki 2020 yılı sektör ortalamasına baktığımızda ise sektör ortalamasının 0,002 olduğu görülmektedir. Çizelge 20 de ki şirketlerin 2020 yılı net kar oranlarını incelediğimizde BIMAS, BIZIM ve SOKM şirketlerinin 2020 yılı sektör ortalaması olan 0,002 oranın üzerinde olduğunu diğer iki şirketin ise sektör ortalamasının altında kaldığını görmekteyiz.

Çizelge 16 da ki 2021 yılı sektör ortalamasına baktığımızda ise sektör ortalamasının 0,011 olduğu görülmektedir. Çizelge 20 de ki 2021 yılı net kar oranlarına baktığımızda ise 0,011 olan 2021 yılı sektör ortalamasının üzerinde olan şirketlerin BIMAS olduğunu ve BIZIM ve SOKM şirketlerinin ise sektör ortalaması ile aynı orana sahip olduklarını görmekteyiz.

En az net kar oranına sahip CRFSA şirketinin incelemenin yapıldığı üç yılda da zarar ile kapattığı için net kar oranı da negatif çıkmıştır. MGROS şirketinin 2019 ve 2020 yılları SOKM şirketinin ise 2019 yılı zarar ile kapandığı için negatif sonuç vermektedir.

Oranın negatif çıktığı şirketlerde diğer faaliyet, finansman ve olağandışı giderlerin diğer faaliyet gelirlerinden yüksek olduğunu da göstermektedir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, BIST perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren 5 market zincirinin (BİM, BİZİM TOPTAN, CARREFOUR, MİGROS ve ŞOK) finansal analiz türlerinden oran analizi yöntemi ile finansal performansları tespit edilme çalışılmıştır. BIST perakende ticaret sektöründe 14 perakende ticaret işletmesi yer almaktadır. Bu 14 adet işletmeden Bim, Bizim Toptan, Carrefour, Migros ve Şok şirketleri market zinciri olarak faaliyet göstermektedir. Çalışmada yer alan market zincirlerinin kamuoyuna açıkladığı ve 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılı ilk dokuz ayı yıllarına kapsayan yayımlanmış finansal tabloları Kamuyu Aydınlatma Platformundan alınmıştır. Alınan veriler doğrultusunda market zincirlerinin covid-19 pandemi dönemi tedbirlerinin yüksek olduğu 2020 yılındaki finansal tabloları, pandemi öncesi 2019, pandemi tedbirlerinin azaldığı 2021 ve pandemi tedbirlerinin tamamen kalktığı 2022 yılları ile karşılaştırılmıştır.

2019,2020 ve 2021 yıllarına ait sektör ortalamaları Türkiye Merkez Bankası tarafından yayımlanan sektör ortalamalarından alınmış ve KAP'tan alınan şirketlerin finansal tabloları ile karşılaştırma yapılmış ve 2022 yılı yıl sonu finansal tabloları dönem bitmediği için yayımlanmadığından ilk dokuz aylık finansal tabloları sektör ortalaması bulunamamış ve 2022 yılı ilk dokuz aylık finansal tabloları KAP'tan alınan finansal tablolardaki oran ile değişim incelemeye konu olan diğer 2019,2020 ve 2021 yılları ile kıyaslama yapılmıştır.

Covid 19 pandemi tedbirlerinin en yoğun olduğu 2020 yılında sokağa çıkma yasağı gibi tedbirler alınmış ve bu durum tüketim alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Türkiye de pandemiden önce de enflasyon oranlarındaki artış ve buna bağlı olarak artan gider maliyetleri bu süreçte etkisi ile yukarı doğru ivme kazanmış ve birçok sektörde olduğu gibi gıda perakende sektörü içinde risk faktörü oluşturmuştur.

Araştırmanın sonucunda, CRFSA şirketinin kısa vadeli borçlarını ödemedeki güçlük çekmesi, %50 altında olması gereken finansal kaldıraç oranının çok üstünde olması ve en yüksek orana sahip şirket olması ve işletmelerin önemli göstergelerinden olan net karın negatif sonuçlar vermesinin şirketin önündeki

sorunlar olduğu yatırımcılar ve kredi verenler açısından risk grubunda olduğu görülmektedir. Şirketin politikalarını yeniden gözden geçirerek öz kaynak yapısını güçlendirmesini alacak ve stok politikalarında değişiklikler yapması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Diğer şirketlere oran ile alacaklarını daha erken tahsil eden MGROS şirketinin bir işletmenin aktiflerini ne ölçüde verimliği kullandığı gösteren aktif karlılık oranı ile işletmenin finansal performansı hakkında önemli bilgiler veren net kar oranının çoğunlukla negatif sonuçlar vermesi ve borç ağırlıklı bir politika izlediği gözlemlenmiştir. Ortaklar ve yatırımcılar açısından riskli grupta yer alabilecek MGROS şirketinin öz kaynak ağırlığı finansman politikası izleyerek aktiflerini daha verimli kullanması gerekir.

BIZIM şirketinin, varlıklarının çoğunun borç ile finanse edildiği, alacakları tahsil etmede sorunlar yaşadığı ve yıllar itibari ile stoklara olan bağlılığın arttığı görülmektedir. Bu durum şirketin yükselişinde engeller oluşturduğu düşünölmektedir. Borç ile finanse edildiği ve alacaklarında sorun yaşadığı için kredi verenler tarafından yeterli şartları sağlamadığı düşünölmektedir. Şirketin alacak ve finansman politikalarını yenilemesi gerekmektedir.

BIMAS şirketinin, stoklara bağlılığını azaltarak, alacaklar ile ilgili politikalarını yeniden gözden geçirmeleridir. İncelemeye konu olan şirketler ve sektör ortalamaları baz alındığında yatırımcılar ve kredi verenler açısından risk grubunda olmadığı görölmüştür.

SOKM şirketinin diğer şirketlere kıyasla iyi oranlara sahip olmadığı görölmektedir. Buna karşılık yıllar itibari ile izlemiş olduğu politikalarından dolayı oranlarının sektör ortalaması ve genel kabul görmüş oranlara yaklaştığı görölmüştür. Bu nedenle yatırımcılar ve kredi verenlerin ilgisini çekebilir. SOKM şirketinin stok politikalarını gözden geçirmesi önerilir.

Her yıl yükselen enflasyon, değişen ekonomik yapı ile birlikte covid-19 pandemi döneminin deki tedbirlerinde eklenmesi ile tüketim alışkanlıkları da değişmiştir.

İncelenen tablolardan da göröldüğü üzere indirimli market kategorisinde de yer alan BIMAS şirketinin diğer şirketlere göre daha iyi stok döngüsüne, finansman politikasına ve cari oranlara sahip olduğunu görölmektedir. İncelemeye konu olan

şirketler ve sektör ortalamaları baz alındığında yatırımcılar ve kredi verenler açısından risk grubunda olmadığı görülmüştür.

Covid pandemi döneminin dünya da ve ülkemizde ekonomiye etkiler devam etmektedir. Karşılaşılan bu olağandışı durum ile değişen alışveriş alışkanlıklarının yanında artan enflasyon ile birlikte belirsizlik durumu devam etmektedir. Enflasyonun artması ile birlikte ürün kalemlerinde fiyat artışı şirketlerin hasılatlarını arttırdığı ama stok devir hızı oranındaki düşüş eğilimden dolayı stok döngüsünün yavaşladığı görülmektedir.

Bu nedenle şirketlerin incelenen finansal tablolarında da görüldüğü üzere stoklara bağımlılığını azaltıp aktiflerindeki yatırımları daha verimli kullanmaları ve öz kaynak ağırlıklı finansman politikası izleyerek dışa bağımlılığını şirketlerin azaltması gerekir.

BİST Gıda perakende ticaret sektörü oran analizi ile ele alınan bu çalışmada farklı sektör ve alanlar için çalışmalar yapacak olan diğer araştırmacıların da faydalanabileceği, yeni çalışmaların için bir ön adım olabilecek, verimli ve doğru analizler yapılabilmesi açısından örnek teşkil edecek bir çalışma niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada şirketler oran analizi yöntemi ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda aynı sektör için araştırma kapsamının genişletilmesi önerilmektedir.

V.KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- AKDOĞAN, N. ve TENKER, N. (2007). **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, Ankara, Gazi Kitapevi
- AKGÜÇ, Ö. (2011). **Finansal Yönetim**, İstanbul, Avcıol Basım Yayın
- ARGUN, D., İBİŞ, C. ve DEMİR, V. (2008). **Mali Tablolar Analizi Uygulamaları**, İstanbul, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirle Odası.
- AYDIN, N., COŞKUN, M., BAKIR, H., CEYLAN, A. ve BAŞAR, M. (2004). **Finansal Yönetim**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- BAKIR, P. (1985). **Finansal Yönetim**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları.
- BERK, N. (2010). **Finansal Yönetim**, İstanbul, Türkmen Kitapevi.
- CEYLAN, A. ve KORKMAZ, T. (2008). **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- ÇABUK, A. ve LAZOL, İ. (2005). **Mali Tablolar Analizi**, İstanbul: Nobel Yayın.
- ÇALDAĞ, Y. (2007). **Denetim ve Raporlama Finansal Tablolar ve Analiz Teknikleri**, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi.
- DAĞLI, H. (2013). **Finansal Yönetim**, Cilt 1, Trabzon, Derya Kitapevi.
- ERCAN, K. M. ve BAN, Ü. (2010). **Finansal Yönetim**, Ankara, Gazi Kitapevi.
- GENÇOĞLU, Ü. (2014). **Finansal Tablolar Analizi**, Bursa, Alfa Akademi.
- GÜRSOY, C. T. (2014). **Finansal Yönetim İlkeleri**, İstanbul, Beta.
- KARASİOĞLU, F. ve EREN, T. (2012). **Finansal Tablolar Analizi**, Konya, Eğitim Yayınevi.
- ÖZDEMİR, M. (1997), **Finansal Yönetim**, Ankara, Gazi Kitapevi.
- POYRAZ, E. (2008). **Finansal Yönetim**, Bursa, Ekin Yayınevi.

SEVİM, Ş. (2005). **Mali Tablolar Analizi**, Kütahya: Erciyes Matbaası.

YASLIDAĞ, B. (2012). **Finansal Yönetim**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık.

MAKALELER

AKTAN, B. ve BODUR, B. (2006). "Oranlar Aracılığı ile Finansal Durumu Nasıl Çözümlersiniz?", **Journal of Yaşar University**, 1(1), ss.49-67.

AKYÜZ, Y., GENÇ, E. ve EREM, I. (2013). "Finansal Oranlar Arasındaki İlişkinin Faktör Analizi ile İncelenmesi:Aracı Kurumlar Üzerine Bir Uygulama", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 37, ss.85-95.

ARABACI, H. ve ÇAVDAR, F. (2018). "Temel Finansal Tablolar Analizinin Etkin Bir Vergi Denetimi Açısından Önemi", **Social Sciences Research Journal**, cilt 7, sayı 4, ss.172-182.

BİLİCİ, S. N. (2019). "Turizm Sektörünün Finansal Performansının Oran Analizi ve Topsis Yöntemiyle Değerlendirilmesi", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 23, sayı 1, ss.173-194.

BİLİCİ, S. N. (2019). "Turizm Sektöründe Özsermaye Karlılığının Değerlendirilmesi", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, sayı 82, ss.41-54.

DAYI, F. (2019). "Net işletme sermayesinin likiditeye etkisi: BIST 30 şirketlerinde bir uygulama", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 21, sayı 1, ss.47-58.

DEMİR, Z. (2020). "Covid-19'un BİST 100'deki Şirketlerin Mali Tabloları Üzerindeki Etkisinin Oran Yöntemi ile Analizi", **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 13, sayı 2, ss.439-465.

ERDOĞAN, E. ve ÖZYÜREK, H. (2011). "Finansal Kurumlarda Mali Analiz ve Bir Uygulama", **Ekonomi Bilimler Dergisi**, cilt 3, sayı 2, ss.229-238.

EROĞLU, E. S., ÖNAL, S. ve MAT, M. (2018). "Hava Taşımacılığı İşletmelerinin Karlılık Analizi: Türkiye ve Avrupa Sektör Karşılaştırması", **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, sayı 3, ss.721-744.

EROL, M. ve AYBOĞA, H. (2021). "İşletme Performanslarının Ölçülmesinde Oranların Araç Olarak Kullanılması", **The Journal of Social Science**, cilt 5, sayı 10, ss.434-443.

- GEZİCİ, F., GONİDİS, D., HATİPOĞLU, İ., EVCİ, D. ve SELÇUK, F. (2021). "Türkiye’de Gıda Perakendeciliğinde Dijitalleşme ve Covid-19’un Dijitalleşme Üzerindeki Etkilerini Belirlemeye Yönelik Nitel Bir Araştırma", **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 39, covid 19 özel sayı, ss.91-107.
- GÜMÜŞ, T. U., ŞAKAR, Z., AKKIN, G. ve ŞAHİN, M. (2017). "Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ve Firma Değer İlişkisi: BİST’de İşlem Gören Çimento Firmaları Üzerine Bir Analiz", **Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 9, sayı 16, ss.1-23.
- İTİK, M. Ü. (2021). "Mali Tablolar Analizi: Borsa İstanbul (Bist)’da Faaliyet Gösteren Bir Gıda İşletmesinde Uygulama (2015-2019)", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 20, sayı 80, ss.1641-1661.
- KANTAR, A .M. ve ÖNDEŞ. T. (2022). "Enflasyonun İşletmelerin Finansal Faaliyetlerine ve Finansal Oranlarına Etkisinin Teorik Çerçevesi", **Global Journal of Economics and Business Studies**, cilt 11, sayı 21, ss.39-47.
- KARADENİZ, E., KOŞAN, L. ve UZPAK, D. B. (2016). "Türkiye’de En Yüksek Satış Gelirine Sahip 20 Şirketin Satış Geliri ve Karlılık Performansının Karşılaştırmalı Analizi", **Muhasebe ve Denetime Bakış**, cilt 16, sayı 48, ss.45-58.
- KARADENİZ, E. ve BEYAZ, S. F. (2018). "Yiyecek İçecek Endüstrisinin Finansal Performansının Analizi: Türkiye ve Avrupa Ülkeleri Karşılaştırması", **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi**, cilt 15, sayı 3, ss.639-656.
- KARADENİZ, E., KOŞAN, L., KAHİLOĞULLARI, S. ve ZENCİR, B. (2015). "Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Alt Sektöründeki Küçük, Orta Ve Büyük Ölçekli İşletmelerin Likidite Durumunun Analizi", **Turar Turizm ve Araştırma Dergisi**, cilt 4, sayı 2, ss.18-27.
- ÖZOLGUN, H. (2017). "Karşılaştırmalı Mali Tablolar Analizi 1", **Journal Of Emerging Economies And Policy**, cilt 2, sayı 1, ss.55-62.
- POYRAZ, E. (2012). "İşletme Sermayesi Finanslama Stratejilerinin Karlılık Oranları Üzerindeki Etkisi (Akbank T.A.Ş. Uygulaması)", **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 27, sayı 1, ss.47-56.

SOYTEMÜR, A., İŞLER, İ. ve TEMÜR, G. (2017). "Finansal Performansın Topsis Yöntemi İle Değerlendirilmesi: Bist Perakende Ticarete İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama", **Kesit Akademi Dergisi**, cilt 3, sayı 11, ss.712-729.

ÜLKER, Y. ve ARSLAN, Ö. (2020). "Türkiye'de Gıda Perakendeciliği Sektöründe Finansal Analiz ve Bir Uygulama", **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 9, sayı 4, ss.2531-2546.

YENİSU, E. (2019). "Finansal Tabloların Oran Analizi ile İncelenmesi: Adese Örneği" **Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 3, sayı 1, ss.19-45.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

KAP. <https://www.kap.org.tr> (Erişim Tarihi: 29.04.2022)

KGK. <https://www.kgk.gov.tr/#> (Erişim Tarihi: 09.01.2023)

TCMB. <https://www.tcmb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03.01.2023)

TEZLER

ADANA, A. (2022). "2020 Bağımsız Denetim Raporlarının Covid-19 Salgınının Etkileri Açısından Değerlendirilmesi: Gıda ve Perakende Sektörleri ile Turizm Sektöründe Faaliyet Gösteren Halka Açık Şirketler Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.

AKÇA, S. (2008). "Beta Katsayısı ile Finansal Oranlar Arasındaki İlişkilerin Ölçülmesi: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Adnan Menderes Üniversitesi.

AKDENİZ, G. (2020). "Geleneksel Finansal Oranlar ve Nakit Akış Oranları ile Finansal Performansın Ölçülmesi: Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi Firmalarında Entropi Temelli Aras Yöntemi ile Bir Uygulama", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Balıkesir Üniversitesi.

- ALTUĞ, F. (2010). “Finansal Analiz Sürecinde Sistematik Bir Yaklaşım ve Öneriler”, (Yayımlanmamış Doktor Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- ALTUN, E. (2016). “Beyaz Eşya Sektöründe Finansal Tablolar Analizi ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- AYDOĞDU, S. (2010). “Altı Sigmayı Kullanan Bir İşletmenin Mali Tablolar Analizi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- BAHADIR, M. (2017). “Gıda Sektöründe Nakit Yönetimi ve Bist’de İşlem Gören Gıda İşletmelerinin Likidite Yapılarının Analizi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi.
- BEYAZYOL, E. (2021). “Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Göre Hazırlanan Finansal Tablolar, Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı’na Göre Hazırlanan Finansal Tablolar ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne Göre Hazırlanan Finansal Tabloların İncelenmesi, Karşılaştırılması ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- BOZ, M. (2017). “Spor Genel Müdürlüğü’nün Son 10 Yıllık Bütçe Gelir – Gider Uygulama Sonuçları Tablolarının Oran Analizi Yöntemi ile Değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- CEBECİ, Y. (2014). “Finansal Tablolar Analizi Açısından Türkiye Finansal Raporlama Standartları (Tfrs) Kapsamında Düzenlenen Finansal Tablolar ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ndeki (Msugt) Finansal Tabloların Karşılaştırılması”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- ELĞİN, E. (2016). “Borsa İstanbul’ Da (Bist) İşlem Gören Demir Çelik Sektörü Şirketlerinin Finansal Oranlar Aracılığıyla 2009-2014 Dönemlerinin Analizi”,

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

EREN, H. (2016). “Promethee, Moora Ve Copras Yöntemleri ile Oran Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi: Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi.

ERGÜN, T. (2021). “Covid-19’un Otomotiv, Perakende Gıda, Ulaştırma ve Depolama, Tekstil, Deri, ve Giyim Eşyası Sektörlerinde Faaliyet Gösteren Firmaların Finansal Tablolarına Etkileri: Bist’te Bir Araştırma”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

ERTURAN, A. (2019). “İklimlendirme İşletmelerinde Finansal Tablolar Analizi ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi.

EVİN, K. (2014). “İşletmelerin Finansal Risk Yönetimi ve İMKB İşlem Gören Çimento Şirketine Yönelik Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okan Üniversitesi.

FİLİZ, H. (2019). “İnşaat İşletmelerinde Finansal Tablolar Analizi Bir Firmada Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi.

KARABAYIR, N. (2016). “Sağlık Sektöründe Finansal Tablolar Analizi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi.

KARAHÜSEYİN, E. S. (2020). “Turizm Sektöründe Finansal Oran Analizi: Örnek Firma Uygulamaları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Okan Üniversitesi.

KILINÇ, Y. (2018). “Finansal Tablolar Analizi Açısından Vergi Denetimi: Bir Şirket Üzerinde Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi.

- ONAT, G. (2007). “Otomotiv Sektöründe Oranlar Yöntemi Aracılığı ile Finansal Analiz”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- ORAK, S. (2015). “Ankara İli Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin 2008-2013 Dönemi Finansal Performansının Oran Analizi İle İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sağlık Kurumları Yönetimi Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi.
- ÖZGEL, F. (2007). “İlaç Sektöründe Mali Tablolar Analiz ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- PEKDOĞAN, E. (2018). “Karma Yem Sanayinde Finansal Performansın Oran Analizi ile Ölçülmesi: Kırıkkale İlinde Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finans Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi.
- SARP, H. (2018). “Demir Çelik Sektöründe Finansal Tablolar Analizi ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Doktor Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul Arel Üniversitesi.
- SULTANOĞLU, B. (2014). “Ufrs'nin Borsa İstanbul'daki Şirketlerin Finansal Tabloları Üzerindeki Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu ve Finansal Tablolar Analizi”, (Yayımlanmamış Doktor Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi.
- ŞENEKEN, A. (2019). “Oran Analizi Sınıflandırmalarının Geçerliliği ve BİST Sanayi Firmaları Üzerinde Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Arel Üniversitesi.
- TEMİZER, Z. (2015). “Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ile Firma Değeri İlişkisi: BİST'de Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- YILMAZ, U. (2019). “İşletmelerde Oran Analizi Yoluyla Finansal Performans Ölçümlemesi ve Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.

ZİNET, Ç. (2014). “İşletmelerin Finansal Başarısızlıklarının Erken Uyarı Sistemleri ile Tespiti ve Bist’te 2005-2013 Dönemi Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yıldız Teknik Üniversitesi.

DIĞER KAYNAKLAR

Maliye ve G m ruk Bakanlığı 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Muhasebe Sistemi Uygulamalı Genel Tebliği

EKLER

EK 1. Bim Birleşik Mağazaları A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Bim Birleşik Mağazaları A.Ş.			
ORANLAR	2019	2020	2021
Cari Oran	0,83	1,01	0,88
Asit Test Oranı	0,67	0,62	0,46
Nakit Oran	0,48	0,38	0,22
Finansal Kaldıraç Oranı	0,72	0,69	0,74
Finansman Oranı	0,38	0,44	0,34
Öz kaynak Oranı	0,28	0,3	0,25
Stok Devir Hızı	14,03	10,73	8,53
Aktif Devir Hızı	2,65	2,36	2,31
Alacak Devir Hızı	28,05	21,22	18,68
Aktif Karlılık Oranı	0,08	0,11	0,09
Faaliyet Karı Oranı	0,05	0,07	0,06
Brüt Satış Karı Oranı	0,17	0,18	0,19
Net Kar Oranı	0,03	0,05	0,04

EK 2. Bizim Toptan Satış Mağazaları A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Bizim Toptan Satış Mağazaları A.Ş.			
ORANLAR	2019	2020	2021
Cari Oran	0,89	0,87	0,89
Asit Test Oranı	0,54	0,51	0,46
Nakit Oran	0,47	0,43	0,36
Finansal Kaldıraç Oranı	0,87	0,89	0,89
Finansman Oranı	0,14	0,11	0,11
Öz kaynak Oranı	0,12	0,1	0,1
Stok Devir Hızı	13,5	10,9	8,57
Aktif Devir Hızı	3,96	3,52	3,35
Alacak Devir Hızı	72,2	55,9	41,3
Aktif Karlılık Oranı	0,02	0,02	0,03
Faaliyet Karı Oranı	0,01	0,01	0,02
Brüt Satış Karı Oranı	0,11	0,1	0,12
Net Kar Oranı	0,01	0,01	0,01

EK 3. Carrefoursa Carrefour Sabancı Ticaret Merkezi A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Carrefoursa Carrefour Sabancı Ticaret Merkezi A.Ş.			
--	--	--	--

EK 3. (devamı) Carrefoursa Carrefour Sabancı Ticaret Merkezi A.Ş. nin oran analizi sonuçları

ORANLAR	2019	2020	2021
Cari Oran	0,46	0,56	0,59
Asit Test Oranı	0,2	0,27	0,25
Nakit Oran	0,18	0,25	0,22
Finansal Kaldıraç Oranı	1,08	0,99	1,08
Finansman Oranı	-0,08	0,003	-0,07
Öz kaynak Oranı	-0,08	0,003	-0,08
Stok Devir Hızı	5,89	5,52	4,61
Aktif Devir Hızı	1,72	1,72	1,9
Alacak Devir Hızı	99,46	102,4	66,75
Aktif Karlılık Oranı	-0,09	-0,06	-0,08
Faaliyet Karı Oranı	-0	0,012	0,001
Brüt Satış Karı Oranı	0,27	0,26	0,27
Net Kar Oranı	-0,05	-0,03	-0,04

EK 4. Migros Ticaret A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Migros Ticaret A.Ş.	2019	2020	2021
ORANLAR	2019	2020	2021
Cari Oran	0,69	0,7	0,66
Asit Test Oranı	0,34	0,38	0,3
Nakit Oran	0,32	0,36	0,29
Finansal Kaldıraç Oranı	0,97	0,99	0,97
Finansman Oranı	0,022	0,002	0,03
Öz kaynak Oranı	0,02	0,002	0,02
Stok Devir Hızı	6,37	6,4	5,88
Aktif Devir Hızı	1,6	1,87	2
Alacak Devir Hızı	183,54	164,96	203,88
Aktif Karlılık Oranı	-0,03	-0,02	0,01
Faaliyet Karı Oranı	0,03	0,03	0,02
Brüt Satış Karı Oranı	0,26	0,25	0,24
Net Kar Oranı	-0,02	-0,01	0,009

EK 5. Şok Marketleri Ticaret A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Şok Marketler Ticaret A.Ş.	2019	2020	2021
ORANLAR	2019	2020	2021
Cari Oran	0,43	0,58	0,61
Asit Test Oranı	0,12	0,22	0,21
Nakit Oran	0,106	0,205	0,201

EK 5. (devamı) Şok Marketleri Ticaret A.Ş. nin oran analizi sonuçları

Finansal Kaldıraç Oranı	1	0,96	0,94
Finansman Oranı	-0,004	0,03	0,05
Öz kaynak Oranı	-0,004	0,03	0,05
Stok Devir Hızı	9,25	7,8	7,63
Aktif Devir Hızı	2,81	2,75	2,91
Alacak Devir Hızı	215,7	201,1	284,22
Aktif Karlılık Oranı	-0,05	0,03	0,03
Faaliyet Karı Oranı	0,02	0,03	0,03
Brüt Satış Karı Oranı	0,23	0,23	0,23
Net Kar Oranı	-0,02	0,01	0,01

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyad : Cansu Alpteki

ÖĞRENİM DURUMU:

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetimi Programı

Lisans: İstanbul Kültür Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme